

Meerjarenplan onderwijshuisvesting

2013-2014
2015-2019

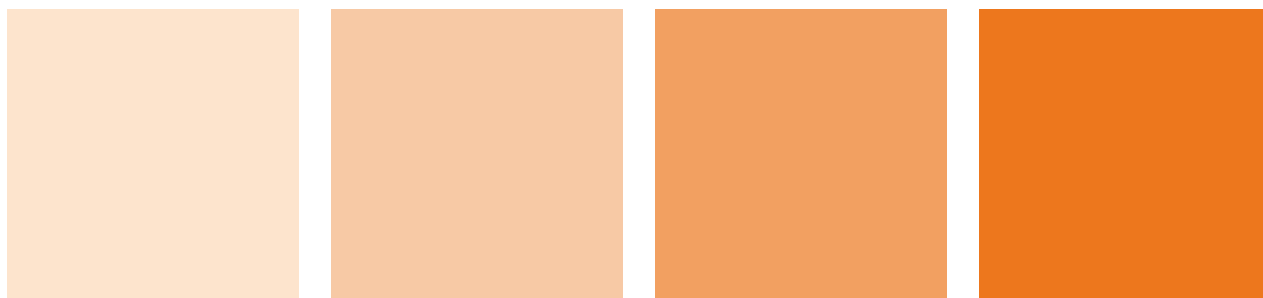

PROJECTGROEP ACTUALISATIE MJP

Rob Hoogzaad (voorzitter)	Gemeente Breda
Ben Sanders	Stichting Nutsscholen Breda
Gijs van Lammeren	Stichting INOS
Ton van Teeffelen	Stichting Driespan
Rob van Gils	Stichting Het Groene Lint
Mohamed Talbi	Stichting IPO
Jan de Bruijn	Stichting Markant Onderwijs Breda
Carlo Frankevyle	Gemeente Breda
Ella van de Klundert	Gemeente Breda

December 2012

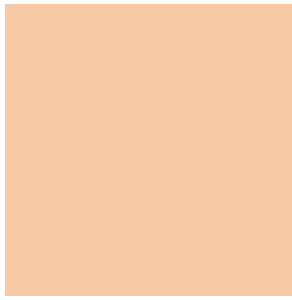
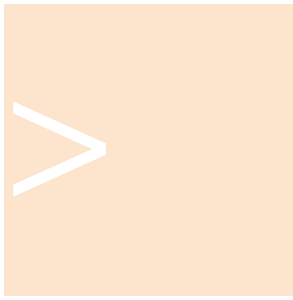

Meerjarenplan onderwijshuisvesting

2013-2014

2015-2019

Voorwoord

Aan de Stuurgroep Doordecentralisatie Primair en Speciaal Onderwijs (PO/SO)

Geachte Stuurgroep,

Met genoegen presenteer ik u het Meerjarenplan onderwijshuisvesting (MJP) 2013-2014 met een doorkijk naar 2019. Het MJP is een resultaat van intensief overleg van de projectgroep 'Actualisatie MJP' waarin zowel schoolbesturen als gemeente vertegenwoordigd zijn. Hierbij kan ik zonder meer stellen dat het overleg in genoemde projectgroep buitengewoon constructief van aard was. Met respect voor de belangen van de scholen is een open dialoog gevoerd over de diverse tegenover elkaar af te wegen prioriteiten en is gezocht naar keuzes die recht doen aan ons gezamenlijk streven om een nieuwe grote stap te zetten in de verbetering van de huisvestingssituatie van een aanzienlijk aantal scholen. Met behulp van de eerder door de schoolbesturen geformuleerde prioriteiten en criteria, een analyse van de meest recente leerlingenprognoses en een inzicht in de onderhoudstoestand van de gebouwen, is een verantwoorde prioritering aan investeringen opgesteld. Deze investeringen worden zowel inhoudelijk als financieel nader uitgewerkt en verantwoord.

Het voorliggende MJP kan rekenen op draagvlak van alle elf schoolbesturen vertegenwoordigd in het plenair overleg. Met dit plan is de voortgang van de projecten voor de komende jaren gewaarborgd.

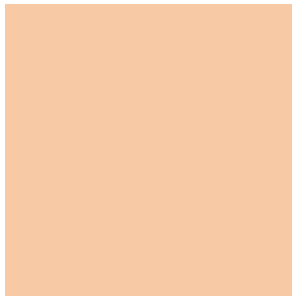
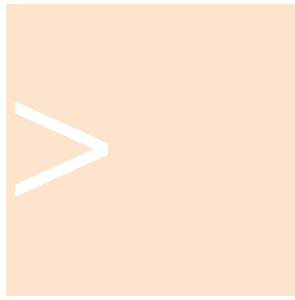
Hierbij vraag ik de Stuurgroep Doordecentralisatie PO/SO, onder verwijzing naar de met de gemeente afgesloten Uitvoeringsovereenkomst, het MJP 2013-2014 aan te bieden aan het college van burgemeester en wethouders van de Gemeente Breda met het verzoek deze conform vast te stellen en ten behoeve van het uitvoeringsjaar 2013 de raad een voorstel te doen tot het voteren van een jaarschijf conform dit MJP.

Ik wens u veel leesplezier!

Met hartelijke groet,
namens de Projectgroep Actualisatie MJP,

Rob Hoogzaad,
Voorzitter

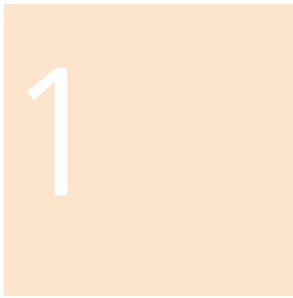

Inhoudsopgave

	Voorwoord	1
	Inhoudsopgave	3
1	Inleiding	5
2	Ontwikkelingen	7
	2.1 Passend Onderwijs	7
	2.2 Bewegingsonderwijs	7
3	Inhoudelijke toelichting	9
	3.1 Overzicht per regio	9
	3.2 Overzicht van investeringen	22
4	Financiële toelichting	23
	4.1 Bepalen normering	23
	4.2 Algemeen gemeentelijk beleid i.v.m. vergunningen en bestemmingsplannen	24
	4.3 Vertaling naar kengetallen	24
	4.4 Grondkosten	27
	4.5 Eerste inrichting	29
	4.6 Toeslagen bij vervangende nieuwbouw	29
	4.7 Renovatie bestaande schoolgebouwen	29
	4.8 Eigen bijdrage schoolbesturen	29
5	Slotwoord met aanbeveling	31
	Bijlage 1 Schematische weergave MJP per regio	33
	Bijlage 2 Schematische weergave MJP in investeringen	41
	Bijlage 3 Londo en verdere ontwikkeling	47
	Bijlage 4 Schematische weergave bovennormatieve kosten 8- en 14-klassige school	51

Inleiding

Vanuit de workshop sessies van het plenair overleg van de schoolbesturen Primair en Speciaal Onderwijs begin mei 2012, is de projectstructuur voor het proces Doordecentralisatie vastgesteld en voor de Projectgroep Actualisatie MJP de onderstaande opdracht geformuleerd:

1. Beoordeel de (concept)meerjaren leerlingenprognoses van de Gemeente Breda.
2. Stel, uitgaande van de vastgestelde beleidsagenda onderwijs, een huisvestingsagenda (MJHP) op, waarbij rekening is gehouden met het MJOP. Het MJHP is leidend voor het MJOP.
3. Stel een geactualiseerd MJHP op voor de periode 2012-2019, met de focus 2012-2014, dat op draagvlak kan rekenen van zowel alle schoolbesturen PO als van de Gemeente Breda en waarvoor de besluitvorming met betrekking tot de prioriteiten binnen de rechtspersoon i.o. dient te worden genomen.
4. Inventariseer lopende projecten (inclusief OKV1 en 2) en projecten die in voorbereiding zijn genomen en borg de voortgang van de trajecten 2012.
5. Stel voor 18 september 2012 criteria op die de basis vormen voor de prioriteitenlijst.

De Projectgroep Actualisatie MJP is gevormd uit een vertegenwoordiging van de schoolbesturen (Stichting Nutsscholen Breda; Stichting INOS; Stichting Markant Onderwijs Breda; Stichting IPO; Stichting Het Groene Lint; Stichting Driespan) en ambtenaren van de gemeente (team onderwijs-huisvesting afdeling Economie, Cultuur, Onderwijs).

In de periode juni - december 2012 is de Projectgroep aan de slag gegaan om een Meerjarenplan onderwijshuisvesting (MJP) 2013-2019 op te stellen. Dit plan heeft enerzijds de functie om de continuïteit van de planuitvoering ten aanzien van onderwijshuisvesting in de komende jaren te ondersteunen en richting te geven, maar is anderzijds een bewijs dat aantoont dat de schoolbesturen in gezamenlijk overleg in staat zijn om de verschillende belangen en wensen zodanig op elkaar af te stemmen dat een breed gedragen MJP tot stand komt.

Om tot het MJP te komen, is van diverse zijden veel informatie samengevoegd en in relatie met elkaar geordend. Een logische verbinding om te komen tot overzichtelijke beslisgroepen is gevonden in de ordening volgens gemeenschappelijke voedingsgebieden. Dit zijn regio's die worden gevormd door één of meerdere wijken waaruit het merendeel van de kinderen naar één of meerdere scholen gaan. Voornoemde ordening leidt tot zeven regio's waarvan er vier zijn onderverdeeld in twee clusters. In totaal zijn zo 11 samenhangende voedingsgebieden gevormd.

Het MJP brengt de regio's compact in beeld door de kengetallen van iedere school (zoals lokaal-behoefte op basis van leerlingenprognose, onderhoudstoestand en leeftijd per gebouw) te presenteren. De regio-indeling is van grote meerwaarde gebleken bij het bestuderen van de noodzakelijke initiatieven en de daarvoor voor handen zijnde oplossingen. Hierdoor werd niet uitsluitend aandacht besteed aan de kwaliteitsverbetering van een individuele school, maar ook aan de kwaliteitsverbetering in de regio als geheel. Voor de scholen is dit een punt van belang omdat het niet wenselijk is dat binnen eenzelfde regio grote kwaliteitsverschillen zijn in de onderwijs-

huisvesting. Te grote verschillen op dit punt hebben een oneigenlijk effect op de keuzevoorkeur van ouders, waardoor onevenwichtige leerlingenstromen zouden kunnen ontstaan die enerzijds leegstand veroorzaken in de school met het oude gebouw en anderzijds een nieuwe wens tot uitbreiding van de capaciteit creëert bij een school die net nieuwbouw heeft verkregen.

Vanuit een systematische werkwijze is een analyse gemaakt van de noodzakelijke prioriteiten op basis van de ambities. Zo zijn eerst de leerlingenprognoses geactualiseerd waardoor inzicht werd verkregen in behoefte versus beschikbare capaciteit. Ook zijn per schoolgebouw de Meerjaren-onderhoudsplannen (MJOP) van de gemeente én van de schoolbesturen in beeld gebracht. Verder zijn criteria uit de diverse documenten verzameld en geordend. De volgende documenten zijn hierbij gebruikt:

- de strategische visie Primair Onderwijs en gerelateerde voorzieningen (maart 2010);
- de notitie duurzame samenwerking, de basis voor inspirerende scholen en eigentijdse schoolgebouwen (december 2011);
- de presentatie naar aanleiding van de gezamenlijke workshop 8 en 9 mei 2012;
- de bestaande Wet- en regelgeving (Wet primair onderwijs, Wet op de expertisecentra en Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs);
- de door de schoolbesturen opgestelde prioriteitenlijst van november 2011.

Deze criteria vormen het referentiekader voor het doordecentralisatieproces en de op te leveren producten van alle projectgroepen. Daarom is door de stuurgroep besloten de criteria op een later stadium nog voor te leggen aan de ALV van het BOB en onderdeel te laten uitmaken van de uiteindelijke doordecentralisatieovereenkomst.

Op basis van noodzaak en ambitie heeft een prioritering van activiteiten plaatsgevonden die de komende jaren uitvoering behoeven. Daarbij is allereerst geïnventariseerd waar de noodzakelijke uitbreidingen op basis van het aantal leerlingen nodig zijn (capaciteit). Daarnaast is rekening gehouden met de politieke wensen. Ook is prioriteit gesteld aan vervangende nieuwbouw of uitgebreide renovatie van bestaande gebouwen, daar waar het kan (kwaliteit).

Bepaalde activiteiten in regio's vragen nog nader onderzoek. Om die reden zijn een tiental haalbaarheidsonderzoeken in het MJP opgenomen. Deze zijn nodig om uitsluitsel te geven over bepaalde keuzes alvorens het project gerealiseerd kan worden. Tevens is de uitvoering van een aantal projecten op logische wijze met elkaar verbonden (de zogenaamde carrousel). Dat scheidt niet alleen duidelijkheid voor het betreffende cluster, hiermee wordt ook voorkomen dat extra kosten moeten worden gemaakt voor de inzet van tijdelijke huisvesting.

Hoewel de investeringen met zeer veel zorgvuldigheid tot stand zijn gekomen, is in de praktijk niet altijd te voorkomen dat er onvoorziene omstandigheden zijn die extra kosten veroorzaken. Dat kan zich voordoen in de bovennormatieve kosten, de tijdelijke huisvesting, maar ook binnen de ontwikkelingen zoals Passend Onderwijs (zie ook hoofdstuk 2). Om die reden is een drietal stelposten/risicobudgetten in het MJP opgenomen.

De Projectgroep heeft uitvoerig stil gestaan bij de kwaliteit van de investeringen. Uiteindelijk is, na raadpleging van de Stuurgroep, een onderbouwing opgesteld die de kwaliteit en ambitie combineert en die een verantwoorde opbouw van de noodzakelijke in te schatten kosten vormt. Zo is naast de wettelijke normen gerekend met een inschatting aan bovennormatieve kosten die altijd verbonden zijn aan diverse regelgeving en specifieke omstandigheden van een project.

Er is, gelet op enerzijds het doordecentralisatieproces en anderzijds de behoefte aan continuïteit en voortgang van de projecten, onderscheid gemaakt in de jaren 2013-2014 (tijdvak I) en de periode daarna, waarbij met name de jaren 2013 en 2014 vastliggen. De jaren 2015 tot en met 2019 (tijdvak II) zullen, naast de reeds in gang gezette projecten, vooral ook een nadere uitwerking zijn van de op dat moment noodzakelijk prioriteiten.

2

Ontwikkelingen

2.1 Passend Onderwijs

De ontwikkelingen rondom Passend Onderwijs zijn van grote invloed op de hele range van het onderwijs: het basisonderwijs (BAO), speciaal basisonderwijs (SBO), speciaal onderwijs (SO) voortgezet onderwijs (VO) en voortgezet speciaal onderwijs (VSO). Vanuit het SBO en het SO is de verwachting dat nog meer leerlingen met de juiste en passende zorg in het BAO kunnen blijven. Verder is er behoefte aan een, met name facilitaire, samenwerking van het VSO met het regulier Middelbaar BeroepsOnderwijs (MBO), met name op het gebied van gezamenlijk gebruik van elkaars voorzieningen (arbeidstoeleiding, groen, techniek en praktijkruimtes) met als resultaat meer samenhangende huisvestingsoplossingen. In ieder geval betekent het ook dat er nadere afspraken moeten worden gemaakt tussen beide onderwijsclusters om te komen tot nauwere onderwijskundige en inhoudelijke samenwerking. Visieontwikkeling heeft inmiddels plaatsgevonden en wordt nu uitgewerkt in concrete werkwijzen en samenwerking. Ook op regionaal niveau vindt een dergelijk proces plaats binnen OOK Brabant (Optimale Onderwijs Kans).

Voornoemde ontwikkelingen maken dat er op dit moment onvoldoende zicht is op de permanente huisvestings situatie voor zowel het SBO, SO als het VSO. De ambitie van deze categorieën onderwijs is het realiseren van een duurzame huisvestingsoplossing, geconcentreerd op één locatie. Dit is echter niet altijd in één stap mogelijk en daarom is het verdedigbaar om vooruitlopend op realisatie van de ambitie, tijdelijk andere huisvesting aan te bieden. Ook is verondersteld dat er, zeker ook voor deze scholen, initiatieven moeten kunnen worden genomen. Daar waar al initiatieven mogelijk zijn, is op schoolniveau met een budget gerekend (zoals BerkenhofCollege en Liduina) Verder is een apart risicobudget gereserveerd in tijdvak II.

2.2 Bewegingsonderwijs

Een tweede ontwikkeling is de situatie van het bewegingsonderwijs en de beschikbaarheid van nabij gelegen gymnastiekzalen. Op basis van de toenemende aandacht voor intensivering van bewegingsonderwijs en van naschoolse bewegingsactiviteiten is één van de criteria, dat nabij alle scholen voldoende sport- en bewegingsvoorzieningen beschikbaar moeten zijn. Dat is deels voor scholen al geregeld, maar er zijn ook scholen die nu per bus vervoerd moeten worden. Hierdoor is intensivering onmogelijk en is de wijk onvoldoende toegerust. Er zal in breder verband nader onderzoek nodig zijn naar de gewenste toename van sport- en bewegingsvoorzieningen voor nu en in de nabije toekomst. Binnen het MJP is hier geen zelfstandig budget voor toegerekend. De verwachting is dat dit als inhoudelijke doelstelling binnen de beleidsagenda eerst vorm zal moeten gaan krijgen.

Inhoudelijke toelichting

3.1 Overzicht per regio

REGIO 1

Regio 1 is opgesplitst in een cluster West en een cluster Zuid. Deze clusters worden gescheiden door de spoorlijn Breda-Tilburg.

1A - Cluster West: Belcrum , Doornbos-Linie

(Spoorzoeker, St. Joseph, Liniedoorn, Okba Ibnoe Nafi, Rudolf Steiner, Schalm Hooilaan)

De scholen in dit gebied zijn merendeels basisscholen. Hun gebouwen zijn allemaal oudere gebouwen. Met uitzondering van Spoorzoeker en Okba Ibnoe Nafi zijn de schoolgebouwen in dit cluster al verbeterd.

Voor Spoorzoeker bestaat op korte termijn de noodzaak om een gebouw te krijgen met een grotere capaciteit. De wijk Belcrum heeft een leerlingenprognose die deze noodzaak onderbouwd. In het MJP is daarom vervangende nieuwbouw en uitbreiding tot 13 groepen op de huidige locatie opgenomen. Uitgangspunt hierbij is de ambitie om tezamen met Liniedoorn en St. Joseph een kwalitatief evenwichtig onderwijsaanbod in de regio te bieden met een uitgebalanceerde leerlingenstroom.

Voor Okba Ibnoe Nafi is vooral de leeftijd van het gebouw aanleiding om nieuwbouw te realiseren. In 2016 is het gebouw 60 jaar oud. De indeling sluit niet aan op de behoeften van eigentijds onderwijs en ook voor deze school is een functionele, kwalitatieve verbeterslag noodzakelijk. Naast nieuwbouw op de huidige locatie is het voor Okba Ibnoe Nafi, gezien de wijken waaruit de leerlingen afkomstig zijn, ook mogelijk voor nieuwbouw te kiezen op een geschikte plaats in regio 2, cluster 2A. In het MJP is daarom een haalbaarheidsonderzoek opgenomen dat de mogelijkheden van nieuwbouw voor Okba Ibnoe Nafi in beeld brengt in relatie tot Wisselaar, waarbij de wellicht vrijkomende locatie van de dependance van de John F. Kennedyschool een te overwegen alternatief is. De dislocatie van de John F. Kennedy biedt namelijk mogelijkheden als tijdelijke huisvesting te dienen bij de realisatie van vervangende nieuwbouw Wisselaar, Okba Ibnoe Nafi en mogelijk ook Fontein Noord in Brede School Geeren-Zuid.

Carrousel 1: cluster 1A en 2A: Wisselaar, dislocatie John F. Kennedy en Okba Ibnoe Nafi

2013	<ul style="list-style-type: none"> • Initiatief en ontwerp voor vervangende nieuwbouw Wisselaar. • Haalbaarheidsonderzoek naar locatiekeuze nieuwbouw Okba Ibnoe Nafi. • Leegrekenen van dislocatie John F. Kennedy per 1 augustus 2013. • Aanpassingen aan hoofdlocatie John F. Kennedy voor vestiging van de hele school in één locatie.
2014	<ul style="list-style-type: none"> • Mogelijk gebruik dislocatie John F. Kennedy tijdens nieuwbouw Fontein Noord in Brede School Geeren-Zuid. • Wisselaar betreft tijdelijk dislocatie John F. Kennedy (na oplevering nieuwbouw Brede School Geeren-Zuid).
2015	<ul style="list-style-type: none"> • Initiatief en ontwerp voor vervangende nieuwbouw Okba Ibnoe Nafi. • Nieuwbouw Wisselaar op huidige locatie aan de Vlaanderenstraat. • Wisselaar verhuist naar nieuwbouw.
2015	<p>Scenario 1: Okba Ibnoe Nafi betreft dislocatie John F. Kennedy en pleegt vervangende nieuwbouw op locatie Archimedesstraat.</p> <p>Scenario 2: Okba Ibnoe Nafi blijft tijdelijk op Archimedesstraat en pleegt vervangende nieuwbouw op locatie dislocatie John F. Kennedy</p> <p>Een en ander afhankelijk van de uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek uit 2013.</p>
2016	<p>Vervolg van scenario 1: sloop/buitengebruikstelling dislocatie John F. Kennedy.</p> <p>Vervolg van scenario 2: sloop/buitengebruikstelling locatie Archimedesstraat.</p>

Investeringsoverzicht cluster 1A

School	Tijdvak I:2013-2014	Tijdvak II:2015-2019
	Activiteit	Activiteit
Spoorzoeker	Vervangende nieuwbouw + uitbreiding naar 13 lokalen	
St.Joseph		Uitbreiding met 2 lokalen (inclusief onderzoek naar gymcapaciteit)
Okba Ibnoe Nafi	Haalbaarheidsonderzoek naar locatiekeuze vervangende nieuwbouw	initiatief, ontwerp en realisatie vervangende nieuwbouw
Bedrag	€ 3.152.444,-	€ 2.775.257,-

1B - Cluster Zuid: City, Valkenberg, Station, Brabantpark en Heusdenhout

(Weilust, Tweesprong, Fontein Zuid, Liduina Landheining en Wolvenring, Leye, Schalm Brabantlaan)

Opvallend in dit cluster is het groot aantal scholen voor Speciaal (Basis)Onderwijs (drie van de zes scholen; vijf van de tien gebouwen). Als gevolg hiervan bestuderen we dit cluster vanuit twee invalshoeken.

Allereerst Weilust, Tweesprong en Fontein Zuid. Weilust is recentelijk uitgebreid met leslokalen en kinderopvang en aanzienlijk verbouwd; de school is hiermee adequaat gehuisvest. Voor Tweesprong en Fontein Zuid geldt een andere situatie. Het gebouw van Fontein Zuid is zonder meer gedateerd te noemen en komt voor vervanging in aanmerking.

In dit verband heeft de gemeente vanuit een initiatief van de raad een haalbaarheidsonderzoek gedaan naar de mogelijkheden tot realisatie van een brede school in Brabantpark. Het haalbaarheidsonderzoek betreft de beide basisscholen in Brabantpark: Fontein Zuid en Tweesprong. Het onderzoek kent een drietal scenario's: realisatie gedeeltelijke nieuwbouw op locatie Landheining, volledige realisatie op locatie Landheining en volledige nieuwbouw op locatie Kangoeroestraat/Heusdenhoutse straat. De Landheining is de locatie van de huidige Liduina en de Kangoeroestraat/Heusdenhoutse straat is de locatie van Fontein Zuid.

De gemeente geeft de voorkeur aan gedeeltelijke nieuwbouw, met gebruikmaking van een deel van het bestaande gebouw aan de locatie Landheining. Opgemerkt moet worden dat het hier een minimale onderwijsvariant betreft. De scholen hebben de uitdaging om voor wat betreft de invulling van de brede school zelf de logische partners te zoeken.

Daarmee komt de tweede invalshoek in beeld: de situatie van de drie S(B)O-scholen (vijf gebouwen). Gebouwtechnisch valt er het nodige op te merken over deze gebouwen. Hun gebruiksmogelijkheden variëren van redelijk tot slecht en dat op zich geeft al redenen om prioritering in het MJP te overwegen. Tegelijkertijd is echter ook het wetgevingstraject Passend Onderwijs gaande

dat grote invloed kan hebben op de toekomst van een aantal van deze scholen. Daarbij is het goed denkbaar dat de SBO-vestigingen van De Leye en de SO-vestigingen van Liduina geheel of gedeeltelijk naar een andere locatie in de stad verplaatst zouden kunnen worden. Indien de SBO-scholen als eerste verplaatst worden, wordt het mogelijk om de Liduina in deze vrijkomende locaties onder te brengen. Hierdoor kan Liduina-locatie Landheining vrij gemaakt worden voor de nieuwbouw van Brede School Brabantpark. Zodra deze gereed is, komen de locaties van Fontein Zuid en Tweesprong beschikbaar. Met name op de locatie van Fontein Zuid zou dan overwogen kunnen worden t.z.t. (na 2016) nieuwbouw voor Liduina te realiseren. Nogmaals, dit hangt af van de keuzes die bij de inrichting van Passend Onderwijs gemaakt gaan worden. De mate van samenwerking van VSO-afdelingen (o.a. Liduina-locatie Wolvenring) met VMBO-afdelingen in het regulier onderwijs kunnen de bouwplannen sterk beïnvloeden.

In de onderstaande carrousel (Carrousel 2) is rekening gehouden met de voorkeursvariant van de gemeente tot realisatie van een brede school in Brabantpark.

Carrousel 2: Leye/Westerhage (SBO 3 gebouwen), Liduina (SO 2 gebouwen), Fontein-Zuid en Tweesprong (Brede school Brabantpark)

2012	Haalbaarheidsonderzoek realisatie Brede School Brabantpark (locatiekeuze en financiële haalbaarheid) is afgerond.
2013	<ul style="list-style-type: none"> Per augustus buitengebruikstelling van De Leye - locatie Kameelstraat. Herschikking aantal leerlingen over twee locaties (Ruusbroecstraat en Balmakersveld). Herschikking (VSO) Liduina: locatie Landheining kan worden vrijgegeven door herschikking van Liduina locaties Landheining en Wolvenring in locaties Wolvenring en Kameelstraat. Vrijgekomen locatie Landheining is de voorkeurslocatie voor realisatie/bouw Brede School Brabantpark (Fontein-Zuid en Tweesprong). Initiatief en ontwerp voor realisatie Brede School Brabantpark. Brede School Brabantpark locatie Landheining: sloop locatie Landheining en uitvoering nieuwbouw Brede School Brabantpark. Haalbaarheidsonderzoek herschikking en vernieuwbouw Liduina Wolvenring.
2014	<ul style="list-style-type: none"> Realisatie Brede School Brabantpark.
2015	<ul style="list-style-type: none"> Oplevering Brede school Brabantpark. Buitengebruikstelling locatie Tweesprong. Buitengebruikstelling locatie Fontein-Zuid. Initiatief en ontwerp herschikking en vernieuwbouw Liduina Wolvenring.
2016	Oplevering realisatie herschikking en vernieuwbouw Liduina Wolvenring.
Na 2019	Herschikking huisvesting Leye/Westerhage a.d.h.v. effecten passend onderwijs.

Investeringsoverzicht cluster 1B

School	Tijdvak I:2013-2014	Tijdvak II:2015-2019
	Activiteit	Activiteit
Tweesprong	Nieuwbouw met Fontein Zuid in Brede School Brabantpark: initiatief, ontwerp en start realisatie.	Vervolg realisatie en oplevering nieuwbouw Brede School Brabantpark
Fontein Zuid	Nieuwbouw met Tweesprong in Brede School Brabantpark: initiatief, ontwerp en start realisatie.	Vervolg realisatie en oplevering nieuwbouw Brede School Brabantpark
Liduina Landheining	Verplaatsing naar locatie Kameelstraat. Locatie komt vrij door herschikking leerlingen	
Liduina Wolvenring	Haalbaarheidsonderzoek herschikking en vernieuwbouw	Initiatief, ontwerp en realisatie herschikking en vernieuwbouw
Bedrag	€ 3.039.080,-	€ 6.909.191,-

REGIO 2

Deze regio, gelegen in Breda Noord-Oost, is verdeeld in 2 clusters: West en Oost.

2A - Cluster West: Biesdonk, Geeren-Zuid, Wisselaar, Krogten, Geeren-Noord en Waterdonken

(John F. Kennedy, Fontein Noord, Wisselaar, Watervlinder, Samenloop)

Cluster 2A omvat een vijftal scholen waarbij sprake is van grote diversiteit in de kwaliteit van de gebouwen. Watervlinder en Samenloop hebben recentelijk de Brede School Het Noorderlicht ter beschikking gekregen en het hoofdgebouw van de John F. Kennedy is in 2010 gerenoveerd en uitgebreid met leslokalen. Hiermee zijn genoemde drie scholen adequaat gehuisvest.

Voor Fontein-Noord zijn bouwplannen in ontwikkeling binnen het project Brede School Geeren-Zuid. Er loopt een haalbaarheidsonderzoek naar mogelijkheden voor vervangende nieuwbouw. De financiering vindt voornamelijk plaats door de bijdrage vanuit het wijkontwikkelingsprogramma van de gemeente. Met die financiering alleen is er slechts renovatie van het bestaande gebouw haalbaar. Met een eenmalige bijdrage uit het MJP is het mogelijk een nieuwbouw variant betaalbaar te maken. Afhankelijk van de te kiezen variant wordt er voor tijdelijke huisvesting mogelijk uitgeweken naar bestaande dislocaties zoals John F. Kennedy.

Mede gezien de verbeteringen die alle andere scholen reeds ondergaan hebben of zullen ondergaan, en het sterk verouderde gebouw, is het ook voor Wisselaar noodzakelijk op korte termijn vervangende nieuwbouw te realiseren. Er is nog geen planontwikkeling gestart. Om tijdens de bouw van deze school de kinderen op te kunnen vangen is de locatie van de dependance van John F. Kennedy in beeld; John F. Kennedy kan namelijk volledig in het hoofdgebouw geplaatst worden. Nieuwbouw Wisselaar moet gezien worden in relatie tot de programmering van de nieuwbouw van Okba Ibnoe Nafi (zie regio 1, cluster 1A) en realisatie Brede school Geeren-Zuid. In het MJP is voorzien eerst Fontein Noord in Brede School Geeren-Zuid te huisvesten, dan Wisselaar van nieuwbouw te voorzien en daarna Okba Ibnoe Nafi (zie carrouselvoorstel 1).

Investeringsoverzicht cluster 2A

School	Tijdvak I:2013-2014	Tijdvak II:2015-2019
	Activiteit	Activiteit
J.F. Kennedy (hoofdgebouw)	Aanpassing ivm vestiging hele school in dit gebouw	
J.F. Kennedy (dislocatie)	Verplaatsing leerlingen naar hoofdgebouw	
Fontein Noord	Initiatief, ontwerp en realisatie Brede School Geeren Zuid	
Wisselaar	Initiatief en ontwerp vervangende nieuwbouw	Realisatie nieuwbouw+ tijdelijk in dislocatie J.F. Kennedy
Bedrag	€ 1.316.720,-	€ 2.047.666,-

2B - Cluster Oost: Teteringen, Vuchtpolder en Waterdonken

(Helder Camara, Springplank, Wegwijzer, Nuts Basisschool Teteringen)

Dit cluster omvat een bijzonder gebied omdat er enerzijds al forse investeringen gedaan zijn in de nieuwbouw van Brede Scholen De Mandt en De Stee, terwijl er tegelijkertijd nog grote aantallen huizen gebouwd dienen te gaan worden. De fasering hiervan is echter nog onzeker en daardoor is het lastig een betrouwbare leerlingenprognose te maken. In het MJP zijn daarom kosten opgenomen om een onderzoek uit te voeren naar de ontwikkelingen op de woningmarkt en een passende prognose in de komende paar jaar nauw met elkaar te verbinden, opdat tijdige aanpassing van de capaciteit aan een groeiend aantal leerlingen kan worden gestart.

Omdat de voorziene aanpassing van het bestemmingsplan nog niet gerealiseerd is, is ook de locatie van Nutsbasisschool Teteringen een aandachtspunt. Deze zou door een verdere groei van het aantal leerlingen op gespannen voet kunnen komen te staan met de beschikbare capaciteit in het huidige gebouw aan de Breeschot. Toch is in het MJP in tijdvak II een uitbreiding van vier lokalen opgenomen.

Investeringsoverzicht cluster 2B

School	Tijdvak I:2013-2014	Tijdvak II:2015-2019
	Activiteit	Activiteit
Algemeen	Onderzoek capaciteit versus behoefte Teteringen	
Nuts basisschool Teteringen		Uitbreiding met 4 lokalen
Bedrag	€ 25.000,-	€ 946.109,-

REGIO 3

Deze regio bevindt zich in Breda Zuid-Oost en is verdeeld in 2 clusters: Breda en Bavel.

3A - Cluster Breda: Chasse, Sportpark, Zandberg, Blauwe Kei, Ijpelaar, Overakker, Ginneken, Mastbos en Ruitersbos

(Jacinta, Laurentius, Dr. De Visser, International School Breda, Burchtgaarde, Zandberg, Dirk van Veen, Open Luchtschool, Liduina Rijnauwenstraat, Visio, Driespan Galderseweg, Jacob Catssingel en Poolseweg)

Dit cluster omvat één van de grootste gebieden in de stad en kent zes reguliere basisscholen, vier SO-scholen en de International School Breda (ISB). In dit cluster is sprake van een omvangrijke problematiek die voor diverse scholen planvorming noodzakelijk maakt. Allereerst is er sprake van een capaciteitsprobleem bij diverse scholen. Dit probleem is al eerder onderkend en daarom zijn er al bouwplannen in ontwikkeling voor nieuwbouw aan de Viandenlaan t.b.v. Laurentius en Dr. de Visser. Daarnaast is, op basis van de leerlingenprognose, in het MJP ook rekening gehouden met uitbreiding van een tweetal lokalen voor Laurentius. Bovendien is rekening gehouden met een grondige renovatie van Laurentius aan de Van Gaverenlaan. Ook Zandberg en Dirk van Veen hebben leerlingenprognoses die uitbreidingen rechtvaardigen. Daarom is in het MJP voor Zandberg opgenomen dat de zes noodlokalen vervangen dienen te worden in een multifunctioneel plein. Dirk van Veen wordt uitgebreid met vier lokalen en een speellokaal.

De huisvesting van de ISB is een complex aandachtspunt omdat hierbij ook Voortgezet Onderwijs betrokken is en omdat er specifieke gebruikswensen verbonden zijn aan de wijze waarop het onderwijs is georganiseerd. De bekostiging kent meerdere bronnen (PO, VO, Provincie en ISB zelf). Het gedeelte uit het PO is gekoppeld aan het aantal leerlingen dat de basisschoolafdeling bezoekt. Op dit moment voorziet het MJP niet in investeringen voor de ISB. De ontwikkelingen zullen echter nauw worden gevolgd. Indien dit alsnog leidt tot noodzakelijke investeringen vanuit het PO, zal in de actualisatie van het MJP hiermee rekening worden gehouden.

Het gebouw van het Berkenhofcollege aan de Galderseweg kampt met binnenklimaatproblemen. De ambitie is om deze locatie zo snel mogelijk buiten gebruik te stellen (augustus 2013). Voor de korte termijn is het noodzakelijk tijdelijk vervangende huisvesting te zoeken. De gedachten daarbij zijn zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande leegkomende onderwijsgebouwen in de stad. Op de lange termijn zoekt het Driespan aansluiting bij en samenwerking met ROC en overig VSO. Locaties die in dit verband onderzocht gaan worden, zijn bestaande praktijkgerichte schoolgebouwen (Tuinzigtlaan) en nieuwbouwlocaties zoals Landschappelijke driehoek. Ook de locatie Frankenthalerstraat wordt nog niet losgelaten. Niet alle genoemde locaties zijn per direct beschikbaar. Zie verder onderstaande Carrousel 3.

Voor de andere SO-scholen is er momenteel geen sprake van noodzaak tot nadere planvorming.

Tot slot is in het MJP in tijdvak II een haalbaarheidsonderzoek voorzien naar de gebouwen van Burchtgaarde en Jacinta. Dit omdat het gebouw van Jacinta dan bijna 70 jaar oud is. In dit onderzoek kan nagegaan worden of een meer centrale plek in de wijken Blauwe Kei / Ijpelaar als bouwlocatie beschikbaar is. Hierdoor zou ook hier een brede schoolgebouw gerealiseerd kunnen worden.

Carrousel 3: Berkenhofcollege aan de Galderseweg

2012	Haalbaarheidsonderzoek naar tijdelijke locatie en permanente locatie is gestart.
2013	<ul style="list-style-type: none"> • Realisatie tijdelijke huisvesting • Initiatief en ontwerp permanente huisvesting • Buitengebruikstelling locatie Galderseweg
2014	<ul style="list-style-type: none"> • Initiatief en ontwerp permanente huisvesting • Realisatie permanente huisvesting
2015	Realisatie permanente huisvesting
2016	Ingebruikname permanente huisvesting (bestaand of nieuw)

Investeringsoverzicht cluster 3A

School	Tijdvak I:2013-2014	Tijdvak II:2015-2019
	activiteit	activiteit
Jacinta		Haalbaarheidsonderzoek icm Burchtgaarde
Laurentius (hoofdgebouw)	Uitbreiding met 2 lokalen	
Laurentius (hoofdgebouw)		Renovatie
Laurentius (dislocaties)	Vervanging noodlokalen door geplande nieuwbouw Brede School Viandenlaan	
Dr. De Visser	Vervanging bestaande huisvesting (dislocatie) door geplande nieuwbouw Brede School Viandenlaan	
Burchtgaarde		Haalbaarheidsonderzoek icm Jacinta
Zandberg	voorbereidingskrediet	Vervanging 6 noodlokalen in multifunctioneel plein inclusief gymnastiekcapaciteit minus voorbereidingskrediet
Dirk van Veen	Uitbreiding capaciteit ivm groei school met 4 lokalen + 1 speellokaal	
Driespan – Berkenhofcollege	Voorzieningen tijdelijke huisvesting + planvorming permanente huisvesting	Realisatie + ingebruikname permanente huisvesting
Bedrag	€ 2.329.353,-	€ 6.308.535,-

3B - Cluster Bavel: Bavel en Nieuw Wolfslaar

(Spindel en Toermalijn)

In dit cluster staan twee basisscholen die gevestigd zijn in de kern van Bavel. Met name het gebouw van Toermalijn is door de semipermanente bouwwijze een belangrijk aandachtspunt. Het onlangs door de gemeente uitgevoerde haalbaarheidsonderzoek heeft uitgewezen dat het mogelijk is om fasegewijs op de aan elkaar verbonden locaties van beide scholen een Brede School Bavel te realiseren en hiermee te komen tot een complex, dat gedeeltelijk uit bestaande gebouwdelen en daarnaast uit daaraan gekoppelde nieuwbouw zal kunnen bestaan. De fasegewijze aanpak wordt noodzakelijk geacht omdat daarbij de tijdelijke huisvesting van leerlingen effectief en efficiënt ingezet kan worden. Zie ook carrousel 4.

Carrousel 4: Toermalijn en Spindel in Bavel

2012	<ul style="list-style-type: none"> Haalbaarheidsonderzoek realisatie Brede School Bavel (locatiekeuze en financiële haalbaarheid) inclusief oplossingen voor de tijdelijke huisvesting is afgerond.
2013	<ul style="list-style-type: none"> Oplossingen voor tijdelijke huisvesting:<ul style="list-style-type: none"> - minimale variant (opnieuw verlenen bouwvergunning) tot - maximale variant (tijdelijke huisvesting verplaatsen of andere tijdelijke huisvesting, beide op een nader te onderzoeken locatie dicht bij de bestaande scholen). Start initiatief en ontwerp eerste fase bouw permanente huisvesting. (vervangende nieuwbouw eerste fase Toermalijn)
2014	<ul style="list-style-type: none"> Start bouw eerste fase. Initiatief en ontwerp tweede fase (gedeeltelijke vervangende nieuwbouw Spindel en tweede fase nieuwbouw Toermalijn).
2015	realisatie tweede fase.
2016	afronding project Brede School Bavel.

Investeringsoverzicht cluster 3B

School	tijdvak I:2013-2014	tijdvak II:2015-2019
	activiteit	activiteit
Spindel	Haalbaarheidsonderzoek naar vervangende nieuwbouw + 1e fase uitvoering resultaten haalbaarheidsonderzoek (= vervanging tijdelijke huisvesting) + initiatief en ontwerp 2e fase (nieuwbouw Toermalijn)	Realisatie 2e fase uitvoering resultaten haalbaarheidsonderzoek (= nieuwbouw Toermalijn) + initiatief, ontwerp en realisatie 3e fase (vervangende bouw Spindel).
Toermalijn		
Bedrag	€ 1.500.000,-	€ 5.068.661,-

REGIO 4

Deze regio omvat Breda Centrum en Breda Zuid-West en telt daarom 2 clusters: Centrum en West.

4A - Cluster Centrum:

Fellenoord, Schorsmolen, Boeimeer, Haagpoort, Tuinzigt, Westerpark, Heilaar.
(Weerij, Boeimeer, Montessorischool, Petrus en Paulus, Boomgaard, Driespan Brederostraat - Nansenweg - Adriaan van Bergenstraat, Westerhage)

De kwaliteit van de gebouwen in dit cluster is erg divers. Sommige scholen vragen daarom weinig aandacht terwijl bij andere scholen passende oplossingen gevonden moeten worden. In het MJP zijn ten behoeve van dit cluster drie haalbaarheidsonderzoeken opgenomen.

Dit betreft als eerste, in tijdvak I, een onderzoek naar de capaciteitsbehoefte van Boomgaard in Westerpark in samenhang met de bouwplannen voor Markenhage (VO). Hierbij dient aandacht besteed te worden aan het eventueel omzetten van tijdelijke in permanente huisvesting. Het MJP voorziet in tijdvak II in uitvoering van de resultaten van dit onderzoek.

Het tweede en derde onderzoek dient in beeld te brengen op welke wijze bij Weerij en Montessorischool zowel de capaciteit als de kwaliteit van de gebouwen op orde te brengen is. Bij beide scholen is namelijk sprake van forse leegstand en oplopende onderhoudskosten.

Bij de Petrus en Paulusschool is de gymnastiekzaal, die in gebruik is, fors gedateerd. De zaal dateert uit 1955 en is aan vervanging toe. Tevens maakt de school gebruik van twee noodlokalen op het terrein. Hoewel deze strikt genomen nog niet aan vervanging toe zijn, is uit oogpunt van efficiency het wenselijk deze te combineren en bouwkundig te integreren.

Voor SBO-school Westerhage is aangegeven dat dit complex beschouwd wordt als de toekomstige hoofdlocatie voor het gereorganiseerde SBO in de stad. Als dit definitief komt vast te liggen is renovatie in tijdvak II een noodzakelijke actie gezien de leeftijd van het gebouw.

Investeringsoverzicht cluster 4A

School	Tijdvak I:2013-2014	Tijdvak II:2015-2019
	Activiteit	Activiteit
Weerij	Onderzoek	
Montessorischool	Onderzoek	
Petrus en Paulus	Vervanging 2 noodlokalen, ruimte kindcentrum, vervanging gymzaal incl. voorbereidingskrediet	
Boomgaard (hoofdgebouw)	Onderzoek	Uitvoering resultaten onderzoek
Boomgaard (schoolw+noodlok)		
Westerhage		Renovatie van het gebouw
Bedrag	€ 1.433.129,-	€ 3.007.352,-

4B - Cluster West: Heuvel, Princenhage, Effen.

(Keyersmolen, Piramide, Eerste Rith, Sinte Maerte, Effen, Spreekhoorn)

In dit gebied zijn de laatste jaren veel onderwijshuisvestingsvoorzieningen gerealiseerd. Zeer recent kwam Brede School Huis van de Heuvel gereed voor Keyersmolen en Piramide. Ook voor Eerste Rith en Sinte Maerte zijn uitbreidingen/verbouwingen gerealiseerd. De capaciteit van Sinte Maerte staat weliswaar onder druk maar een stringenter aannamebeleid (alleen kinderen uit de eigen wijk) zal de druk aanzienlijk verminderen. Desondanks houdt het MJP rekening met uitbreiding van twee lokalen.

De prognoses voor basisschool Effen zijn stabiel voor de lange termijn, waardoor geen urgente bouwinitiatieven noodzakelijk zijn.

Een punt van aandacht in dit cluster is de noodzakelijke capaciteit voor Spreekhoorn. Deze SO-school heeft een groot regionaal voedingsgebied. De ontwikkelingen rond Passend Onderwijs zullen hoogstwaarschijnlijk van invloed zijn op de noodzakelijke gebouwvoorzieningen. Daarom voorziet het MJP erin onderzoek te doen naar de effecten van de ontwikkelingen Passend Onderwijs in samenhang met de regionale spreiding voor Spreekhoorn. Bij de resultaten van het onderzoek dient de kwaliteit van de bestaande tijdelijke huisvesting in ogenschouw genomen te worden.

Investeringsoverzicht cluster 4B

School	Tijdvak I:2013-2014	Tijdvak II:2015-2019
	Activiteit	Activiteit
Sinte Maerte	Uitbreiding 2 lokalen incl. voorbereidingskrediet	
Spreekhoorn (Dirk Hartogstr)	Onderzoek naar effect van ontwikkelingen Passend Onderwijs met aandacht voor kwaliteit tijdelijke lokalen + regiospreiding	
Spreekhoorn (Jacob Edelstr)		
Bedrag	€ 499.067,-	€ 0,-

REGIO 5: HAAGSE BEEMDEN

(Vlier, Hagehorst, Hoogakker, Werft, Kievitsloop, Driezwing, Wildert, Burgst, Rietvink en Driespan Raaimoeren)

In deze regio zijn 10 scholen gevestigd in 12 schoolgebouwen. Ten opzichte van de rest van de stad zijn deze relatief jong en beter toegerust om eigentijds onderwijs te faciliteren. De scholen zijn gebouwd in de tijd dat de Haagse Beemden nog een grote groeiwijk was voor Breda. Ondanks de inzet van tijdelijke lokalen en schoolwoningen is er in de permanente gebouwen een overcapaciteit ontstaan. In enkele gebouwen is daardoor sprake van forse leegstand. Het MJP voorziet daarom in een tweetal onderzoeken. Enerzijds naar de demografische ontwikkelingen in de wijk, anderzijds naar de mogelijkheden om leegstand rendabel te maken door andere activiteiten in een af te scheiden deel van het gebouw mogelijk te maken. Deels is dat al het geval doordat er verhuur plaatsvindt ten behoeve van kinderopvangactiviteiten.

Indien SO-school Driespan - Het Kristal ten gevolge van verschuivingen in het kader van Passend Onderwijs vrij zou komen, dient ook voor dit gebouw een herbestemming gezocht te worden.

Investeringsoverzicht cluster 5

School	Tijdvak I:2013-2014	Tijdvak II:2015-2019
	Activiteit	Activiteit
Algemeen	Onderzoek demografische ontwikkelingen Haagse Beemden	
Algemeen	Onderzoek naar rendabel maken bestaande leegstand	
Driespan - Kristal		Mogelijke herlocatie ism SBO agv Passend Onderwijs
Bedrag	€ 50.000,-	

REGIO 6: PRINSENBEEK

(Apollo, Griffioen en Horizon)

In Prinsenbeek bevinden zich drie basisscholen van verschillende grootte. Hun gebouwen zijn zeer divers van omvang en leeftijd. In 2010 is Brede School De Knipoog beschikbaar gekomen voor Apollo en een deel van Griffioen. De andere gebouwen voldoen op dit moment nog wel, maar zijn daarmee niet meer dan redelijk van kwaliteit. Er is echter geen reden om al prioriteit toe te wijzen in het 1e of 2e tijdvak.

REGIO 7: ULVENHOUT

(Klokkebei en Rosmolen)

In Ulvenhout staan twee basisscholen. De capaciteit van de scholen is gezien de prognose voldoende. De kwaliteit van de gebouwen is adequaat te noemen. Hierdoor is er ook hier geen noodzaak om prioriteit toe te kennen.

3.2 Overzicht van investeringen

Bijlage 2 van het MJP onderwijshuisvesting 2013-2019 is het overzicht van investeringen. Dit overzicht geeft in één oogopslag het inzicht in alle schoolgebouwen waaraan binnen de verschillende regio's prioriteit is toegekend in de periode 2013-2019. Duidelijk is dat in de twee tijdvakken (I: 2013-2014 en II: 2015-2019) een groot aantal plannen aandacht vraagt. Het gaat hierbij enerzijds om concrete bouwplannen die in een aantal gevallen reeds in voorbereiding zijn, maar anderzijds ook om nadere onderzoeken die richting moeten geven aan een passende oplossing voor de specifieke situatie van de school.

In het overzicht vindt u een opsomming van de scholen per regio c.q. per cluster en de activiteiten in tijdvakken I en II. Tevens is het aantal m² opgenomen dat nodig is voor realisatie.

In de middelste kolomreeks is het aantal groepen en de normen voor 2013 opgenomen. Dit betreft de bovennormatieve kosten per project, de bijkomende kosten zoals sloopkosten, verhuiskosten, kosten eerste inrichting en eventuele haalbaarheidsonderzoekskosten of een voorbereidingskrediet. De grondkosten zijn hier niet meegenomen. De reden hiervoor is dat, op een enkele uitzondering na, alle grond die nodig is voor de projecten reeds tot het areaal behoort. Het gaat immers bijna altijd om vervangende nieuwbouw of uitbreiding op de bestaande locatie. De mogelijke kosten voor de uitzondering (aankoop extra grond) zijn opgenomen in één van de stelposten:

- specifieke bovennormatieve kosten. Deze post is opgenomen als dekking van bijkomende kosten, die niet vooraf te voorzien zijn en die verband houden met de specifieke situatie c.q. omstandigheden per project;
- Passend Onderwijs in verband met de huisvestingsrisico's ten aanzien van deze ontwikkeling;
- tijdelijke huisvesting vanwege de mogelijke inzet van extra huisvesting tijdens de bouw.

De investeringen zijn weergegeven in een combinatie van het jaar waarin het bedrag daadwerkelijk nodig is of waarvan het de verwachting is dat het bedrag in dat jaar nodig is.

4

Financiële toelichting

4.1 Bepalen normering

Bij de bepaling van de MJP investeringen is het van belang uit te gaan van reële bedragen. Het bepalen van een reëel kostenniveau is echter complex. Het is een mix van wettelijke eisen, eigen keuzes van zowel gemeente als schoolbesturen en de marktwerking. Ondanks de grootst mogelijke zorgvuldigheid kan de onderbouwing daarom slechts dienen als indicatie en niet als een blauwdruk voor hetgeen gerealiseerd gaat worden. Het werkelijke prijsniveau is afhankelijk van de (extra) keuzes die gemaakt worden door de gemeente en de schoolbesturen en de marktwerking. Tot 2008 was er sprake van een overspannen markt, waardoor de prijsniveaus de indexering ver overstegen. Daarna is de indexering afgevlakt en de laatste jaren zelfs neerwaarts bijgesteld.

Beginpunt voor bepaling van de kosten zijn de normen van de gemeentelijke verordening onderwijshuisvesting en de elementen die geacht worden in deze normen te zitten. Daarvoor is teruggevallen op de onderbouwing van de bekostigingsonderdelen voor een basisschool zoals deze door de werkgroep Londo (genoemd naar de voorzitter) in 1985 is opgesteld en in dat jaar als bekostigingsstelsel basisonderwijs is ingevoerd. Dit bekostigingsstelsel gaat uit van genormeerde programma's van eisen waarin de vergoeding per onderdeel is onderbouwd. Hierbij is exact aangegeven welke voorzieningen worden vergoed, wat de hoogte van de vergoeding is en welke veronderstellingen daarbij zijn gehanteerd. Uitgangspunt daarbij is dat de rijksvergoeding kosten-dekkend is voor een in normale omstandigheden verkerende school. Het stelsel heeft model gestaan voor het enkele jaren later (1988) in werking getreden vergoedingsstelsel voor het Speciaal Onderwijs en voor de ontwikkeling van het bekostigingsstelsel voor het Voortgezet Onderwijs. Van 1985 tot 1997 was het Rijk verantwoordelijk voor de bekostiging. In die periode zijn er verschillende aanpassingen geweest in het programma van eisen voor nieuwbouw en uitbreiding. Vanaf 1997 is de gemeente verantwoordelijk voor de onderwijshuisvesting. In de (model)verordening zijn rijksregelgeving en financiële normering één op één door de gemeenten overgenomen. Ook sindsdien is de normering op onderdelen aangepast.

Zie verder bijlage 3 voor een gedetailleerd overzicht van het Londo-bekostigingsstelsel en de ontwikkelingen daarin vanaf 1985.

Daarnaast is bij de onderbouwing van de bekostigingsonderdelen bekeken welke inhoudelijke ontwikkelingen zich sinds de inwerkingtreding van het bekostigingsstelsel hebben voorgedaan. Het betreft de elementen die sinds 1985 aan het stelsel zijn toegevoegd of aanvullende wettelijke en gemeentelijke eisen die aan onderwijshuisvesting zijn gesteld.

Daarna is bepaald welke prijs aan de verschillende elementen gehangen kan worden op grond van de indexering en de ervaringen in Breda bij aanbestedingen en prijsniveaus die gehanteerd worden in Planon bij vervanging van specifieke elementen. Tevens is gespiegeld aan ervaringen van andere gemeenten en aan de Nieuwbouw Kostenconfigurator Primair Onderwijs van HEVO.

4.2 Algemeen gemeentelijk beleid i.v.m. vergunningen en bestemmingplannen

Bij de bouw van een school zijn ook andere beleidsterreinen en kaders dan onderwijs van invloed op de investeringen, die niet in de beleidsregels bij de verordening onderwijshuisvesting zijn vastgelegd. Dit betreft bijvoorbeeld algemene eisen, Marsh-eisen in het kader van verzekeringen, stedenbouwkundige eisen en eisen die bij de afgifte van een omgevingsvergunning gesteld worden. Te denken valt daarbij aan herplantplicht als bomen worden gekapt, scheiden van riolering voor vuil water en regenwater en het realiseren van parkeergelegenheid op eigen terrein.

Stedenbouwkundige eisen

Aan een bouwlocatie kunnen specifieke eisen gesteld worden aan de vormgeving van het te realiseren gebouw. Dit omdat het gebouw moet passen in de omgeving (bijvoorbeeld nieuwbouw Boeimeerschool) of dat het gebouw nadrukkelijk als een 'wandwerking' of juist niet in de groenstructuur van de stedenbouwkundige visie moet passen.

Herplantplicht of kapverbod

Regelmatig wordt herplant als voorwaarde gesteld als bij een bouwplan bomen moeten wijken. Anderzijds kan het ook gebeuren dat het bouwplan moet worden aangepast omdat bomen niet gekapt mogen worden (voorbeelden Boeimeerschool en Laurentius). Dit kan een kostenverhogende werking hebben.

Gescheiden riolering voor vuil water en regenwater.

In Breda is het verplicht bij verbouw en nieuwbouw een gescheiden systeem voor de afvoer van vuil water en regenwater toe te passen¹.

Parkeerbeleid

Aan een omgevingsvergunning wordt in Breda de eis gesteld dat bij een gebouw voldoende parkeergelegenheid op het eigen terrein wordt gerealiseerd.

4.2.1 Bijgestelde normen op verzoek van schoolbesturen

- Speelterrein: de norm in de verordening onderwijshuisvesting van 3 m² verhard oppervlak per leerling met een maximum van 600 m² geeft bij grotere scholen een probleem. Dit wordt als te krap ervaren. Daarom wordt de norm bijgesteld naar een maximum van 900 m².
- De norm voor 1 m hoog hekwerk wordt bijgesteld naar 1.80 m. ter bescherming van het gebouw; ter voorkoming van inbraak, vandalismeschade, graffiti et cetera. Het blijft echter mogelijk ervoor te kiezen (een deel van) het plein te omsluiten met een laag hekwerk in verband met gebruik van het speelplein door de wijk.
- De norm van handbediende buitenzonwering wordt bijgesteld naar elektrisch bedienbare (zon- en windgestuurde) buitenzonwering ter voorkoming van opwarming in de vroege ochtenduren en ter voorkoming van schade door slecht weer. Handbediening stuit bovendien op arbotechnische bezwaren.

4.3 Vertaling naar kengetallen

Uit de opsomming in paragraaf 4.2 en 4.2.1 volgt voor welke aspecten aanvullend op de normvergoeding een bovennormatieve vergoeding geldt. De hoogte van de vergoeding wordt hieronder in de punten a t/m o nader onderbouwd. Voor de bedragen is het prijspeil 2013 inclusief 21% BTW aangehouden.

Voor de vertaling naar kengetallen wordt eerst een relatie gelegd met de normkosten voor nieuwbouw van een basisschool voor 8 groepen en 1 speellokaal met een normatieve oppervlakte van 1130 m². De normvergoeding exclusief funderingstoeslag bedraagt € 1.629.566 en inclusief funderingstoeslag van 1-15 m is dat € 1.651.384. Per m² zijn de kosten € 1.461,40 inclusief fundering. Het uitgangspunt voor 8 groepen sluit aan bij de Londo berekeningen uit 1985. Onderstaande m²-prijzen zijn op deze grootte bepaald².

1 <http://www.breda.nl/wonen-wijken-vervoer/waterloket/oppervlaktewater/een-schoner-milieu-begint-bijuw-regenpijp>.

2 Hierbij moet worden opgemerkt dat de vaste voet in het voorbeeld relatief zwaar drukt op de gemiddelde m²-prijs. Als de berekening bij 14 groepen wordt gemaakt inclusief 2 speellokalen (1910 m²) dan is de m²-prijs bijvoorbeeld € 1.357,74 inclusief BTW (prijspeil 2013 en 21% BTW).

Als extra referentie is gekeken naar de vervangingskosten van de desbetreffende elementen van scholen met een bruto vloeroppervlak (bvo) van rond de 1130 m² zoals deze in Planon 2010-2029 stonden (prijsspeil 2009). Hierop wordt een indexering voor onderhoud toegepast van 2009 naar 2013 van +8,16%.

Voor het onderdeel bouwbesluit 2012 en Frisse Scholen is de Nieuwbouw Kostenconfigurator Primair Onderwijs van HEVO gebruikt. De bedragen die in de configurator zijn genoemd, zijn ontleend aan projecten die door HEVO de afgelopen jaren zijn begeleid. Over welke periode de projecten speelden en hoe de bedragen zich verhouden tot de bedragen in de markt is onduidelijk. Wel wordt in de toelichting bij de configurator gesteld dat in de huidige markt aanbestedingsvoordelen van ca. 10% te zien zijn. In deze kostenvertaling wordt uitgegaan van deze bijstelling voor de marktwerking en de index 2013, zodat de bedragen in lijn zijn met de bedragen van de andere genoemde bovennormatieve kosten.

a. Buitenzonwering

Ten tijde van de rijksverantwoordelijkheid (1985-1997) is de normvergoeding met 1% verlaagd. Bij een school voor 8 groepen gaat het om een bedrag van € 16.791. Dit komt overeen met € 14,76 per m². Vanuit de behoefte om elektrisch bedienbare zonwering te hebben, moet er ongeveer € 9 per m² bij worden opgeteld. Totaal komt zonwering daarmee op € 23,76 per m². De vervangingskosten in Planon van de referentiescholen liggen tussen de € 11.500 en € 15.000 met een gemiddelde m²-prijs van € 11,88. Gecorrigeerd naar prijspeil 2013 is dit € 12,86.

b. Hekwerken

Zoals uit het bovenstaande blijkt, is afrastering bijgesteld van 1 m. naar 1.80 m. Dit ter bescherming van het gebouw, uit veiligheidsoverwegingen en het voorkomen van vandalismeschade. Daarom is bij nieuwbouw uitgegaan van een 1.80 m hoog hekwerk waarvoor een extra bedrag van € 1,42 per m² is opgenomen. Het blijft echter mogelijk ervoor te kiezen (een deel van) het plein te omsluiten met een laag hekwerk in verband met gebruik van het speelplein door de wijk.

c. Hang- en sluitwerk / MARSH-eisen

Deze elementen waren deels in de oude normering opgenomen. Standaardelementen worden opgewaardeerd naar een hoger niveau: hang- en sluitwerk van het politiekeurmerk; inbraakinstallatie met een groter bereik dan alleen verkeersruimte; een volledige brandmeldinstallatie met automatische doormelding naar meldkamer et cetera.

Op grond van ervaringscijfers in Breda voor de aanpassingen van de bestaande installaties en de kosten bij nieuwbouw, zijn de meerkosten van de extra eisen in 2009 bepaald op € 30 per m². Gecorrigeerd naar prijspeil 2013 is dit € 27,68.

d. Brandveiligheid

In het bouwbesluit worden algemene eisen aan gebouwen gesteld ten aanzien van de brandveiligheid. De eisen zijn afhankelijk van de grootte van een gebouw. Bij panden van meer dan 1000 m² is compartimentering vereist. Dit stelt hogere eisen aan de brandwerendheid van scheidingsmuren e.d. De eisen zijn algemeen en de (meer)kosten zijn verdisconteerd in de indexering.

e. Liftinstallatie

Volgens bouwbesluit 2003 dient bij verdiepingbouw een liftinstallatie aanwezig te zijn. In het Speciaal Onderwijs is hiervoor in de verordening een norm beschikbaar. Voor het basisonderwijs wordt in het MJP bij verdiepingbouw een navenante norm meegenomen. Omdat nog niet duidelijk is in welke gebouwen een lift daadwerkelijk nodig is, is hiervoor een stelpost specifieke bovennormatieve kosten opgenomen.

f. Arbo, asbest en legionella

Arbo

Een gebouw en de inrichting moeten voldoen aan Arbo-eisen. In het jaar 2000 heeft TNO onder-

zoek³ gedaan naar de gevolgen van het toen aangescherpte arbobeleid. TNO heeft voorstellen gedaan om buitenzonwering (zie boven) en veiligheidsglas⁴ aan te brengen. Ook zijn opmerkingen gemaakt over een verbetering van bedrijfshulpverlening en aanpassingen van meubilair voor personeel. De aanpassingen van meubilair bestonden uit het realiseren van twee beeldschermwerkplekken en het vervangen van de stoelen voor het personeel. Het realiseren van de beeldschermwerkplekken is via de bekostiging van de onderwijskundige vernieuwingen (OKV, zie punt g) gerealiseerd (uitbreiding m² inclusief inrichting).

Asbest

Asbest wordt in Nederland sinds 1994 niet meer toegepast. In geval er sprake is van sloop en onderhoud van oudere gebouwen kan het voorkomen dat asbest aanwezig is. In dat geval wordt een extra vergoeding voor de asbestsanering verstrekt.

Legionella

Ter voorkoming van legionellabesmetting worden eisen gesteld aan de installaties. Extra eisen gelden vooral als een beheerder (schoolbestuur) ook verantwoordelijk is voor gebruik van het gebouw door derden. Dit is bijvoorbeeld aan de orde bij brede schoolvoorzieningen of gymnastieklokalen. Volstaan kan worden met het treffen van beheermaatregelen, zoals het doorspoelen van de installatie nadat de installatie enige tijd buiten gebruik is geweest.

g. Onderwijskundige vernieuwingen (OKV)

Het opnemen van OKV in de verordening (2008) heeft tot gevolg dat de toekenning en inzet van OKV bij nieuwbouw en uitbreiding in de norm zit; de ruimtenorm is daardoor van 105 m² bvo naar 115 m² gegaan. OKV wordt dus gerealiseerd door meer m² te bouwen. De financiële norm is daarop aangepast.

Een schoolbestuur kan daar zelf keuzes in maken. Te denken valt aan:

- nevenruimten naast de gebruikelijke ruimten (minimale oppervlakte 50 m²)⁵: grotere personeelsruimte, IB-er (intern begeleider), spreekkamer, rt (remedial teaching)/ambulante zorg, administratie, conciërge;
- (grotere) pantry ivm overblijfsvoorzieningen, et cetera.;
- serverruimte;
- ict-werkplekken;
- werkplekken personeel;
- grotere garderobe inclusief tassenberging;
- voldoende bergruimte;
- et cetera.

Daarnaast zijn voor bestaande schoolgebouwen al in het MJP 2007 e.v. per school OKV 2^e-tranche middelen beschikbaar gesteld.

h. Extra rijwielstandaards

De Gemeente Breda heeft beleid vastgesteld om extra rijwielstandaards te realiseren. Een verdubbeling van het oorspronkelijke aantal van 24 naar 48 stuks heeft gezien de geringe kosten per m² een minimaal effect op de totale kosten. Het gaat om ca. € 0,23 per m².

i. Extra eisen bouwbesluit 2012 / Frisse scholen

Het bouwbesluit 2012 komt tegemoet aan de extra eisen die voorzien in een beter binnenklimaat van scholen. Elementen van het programma van eisen Frisse Scholen (Klasse C) zijn in het bouwbesluit 2012 opgenomen.

Het is de ambitie om bij nieuwbouw klasse B te realiseren. Volgens de kostenconfigurator HEVO leidt dit tot € 315 per m² aan extra kosten.

---

3 TNO rapport 3520109v2000145\sim\stn Evaluatie bekostigingsstelsel basisonderwijs Eindrapportage d.d. 2 oktober 2000

4 Kosten nog bepalen a.d.h.v. aanbrengen veiligheidsglas in Breda in bestaande gebouwen

5 Voor de ruimten waarmee al rekening is gehouden in de oude norm wordt verwezen naar bijlage 'Eisen te stellen aan de permanente huisvesting' uit het bijlagenboek van het Eindadvies Vergoedingstelsel basisonderwijs van de werkgroep Londo.

Dit bevat de volgende elementen:

- energie € 81
- luchtkwaliteit € 106
- thermisch comfort € 43
- visueel comfort € 57
- akoestisch comfort € 28

Rekening houdend met een bijstelling van de markt (-10%), indexering (-1%) en BTW-verhoging (+2%) is het bedrag per prijspeil 2013 € 280,67.

Ook bij relatief kleine uitbreidingen ten opzichte van het bestaande gebouwdeel zullen voorzieningen in de Klasse B worden toegepast indien ook de overige gebouwdelen al op dat hogere niveau zijn gebracht.

j. Stedenbouwkundige eisen

Het is moeilijk aan stedenbouwkundige eisen een kengetal te koppelen. Dit is afhankelijk van de gestelde eisen. Zo hoeft een ander ontwerp niet per definitie tot meerkosten te leiden. Indien de eisen tot meerkosten leiden, zal in overleg bepaald moeten worden welke meerkosten vergoed worden.

k. Herplantplicht / behoud van bomen

Ook dit element is niet in een kengetal te vangen. Per situatie wordt bepaald of meerkosten te verwachten zijn in verband met herplantplicht, dan wel dat het behoud van bomen van invloed is op ontwerp- en bouwkosten.

l. Gescheiden riolering voor vuil water en regenwater

De kosten hiervan zijn volgens de kostenconfigurator HEVO te bepalen op € 14 per m². Gecorrigeerd met marktwerking, index en BTW-percentage is het bedrag € 12,68.

m. Parkeerbeleid

Bij nieuwbouw en uitbreiding moet een school voldoen aan de eisen van een omgevingsvergunning; dat wil zeggen: zorgen voor voldoende parkeergelegenheid op eigen terrein. Bij vervangende nieuwbouw op eigen terrein is er geen sprake van uitbreiding van capaciteit, dus worden ook geen extra eisen gesteld.

Voor een parkeerplaats moet rekening worden gehouden met een afmeting van 2,5 x 5,5 m = 13,75 m². Voor manoeuvreerruimte is 14,25 m² nodig. Totaal derhalve 28 m². In kostenopstellingen van het ingenieursbureau zijn de kosten € 90 per m² exclusief BTW. De totale kosten voor een parkeerplaats komen daarmee op € 2.520,-. Voor een school met 8 groepen met 2 parkeerplaatsen per groep zijn dan de kosten € 40.320. Omgerekend naar prijspeil 2013 is dit € 42,74.

n. BTW-verhoging per 1 oktober 2012 van 19% naar 21%

De BTW-verhoging naar 21% is op bovenstaande bedragen toegepast.

o. Totaal normatieve en bovennormatieve kosten

Bovenop het normbedrag van een 8-klassige school van € 1.461,40 per m² is voor alle bovengenoemde zaken een extra bedrag nodig van € 388,97 per m². Dit leidt tot een totale m²-prijs van € 1.850,37.

Bij de inleiding van dit hoofdstuk is al aangegeven dat de vaste voet bij een 8-klassige school relatief zwaar drukt op de m²-prijs. Bij een school van 14 groepen (1910 m²) is het m²-bedrag inclusief de extra kosten € 1.734,24.

4.4 Grondkosten

In bepaalde gevallen moet (extra) grond beschikbaar komen voor het bouwen of uitbreiden van een school. Het realiseren van (meer) parkeerplaatsen kan er ook toe leiden dat uitbreiding van grond nodig is. Grondkosten behoren niet tot de voorziening nieuwbouw of uitbreiding. Grond is een aparte voorziening. De norm voor grondkosten kan worden afgeleid van de interne gemeen-

telijke grondprijs per m². Dat is € 175 excl. BTW = € 211,75 incl. BTW per m². Mede omdat dit afhankelijk is van de feitelijke situatie en er bij de prioriteiten vooral sprake is van vervangende nieuwbouw, is in het investeringsvolume geen rekening gehouden met grondkosten. Indien noodzakelijk kan voor grondkosten gebruik worden gemaakt van het budget bijzondere boven-normatieve kosten.

Voor de oppervlakte van een schoolterrein bestaan geen normen meer. Per geval wordt bezien of extra grond nodig is. Als referentie voor oppervlakte van schoolterreinen kan worden teruggevallen op de oude rijksnormen.

Oppervlakte terrein Londonorm

	laagbouw	verdiepingsbouw	
0	0	0	
1	0	0	
2	1320	1320	bij deze capaciteit geen norm voor verdiepingsbouw
3	1450	1450	bij deze capaciteit geen norm voor verdiepingsbouw
4	1570	1570	bij deze capaciteit geen norm voor verdiepingsbouw
5	1870	1870	bij deze capaciteit geen norm voor verdiepingsbouw
6	2120	2120	bij deze capaciteit geen norm voor verdiepingsbouw
7	2370	2000	
8	2620	2200	
9	2870	2400	
10	3120	2600	
11	3370	2800	
12	3620	3000	
13	3870	3200	
14	4170	3450	
15	4420	3650	
16	4670	3850	
17	4920	4050	
18	5170	4250	
19	5420	4450	
20	5670	4650	
21	5920	4850	
22	6170	5050	
23	6420	5250	
24	6670	5450	
25	6920	5650	
26	7170	5850	
27	7470	6100	
28	7720	6300	
29	7970	6500	
30	8220	6700	
31	8470	6900	
32	8720	7100	
33	8970	7300	
34	9220	7500	
35	9470	7700	
36	9720	7900	
37	9970	8100	
38	10220	8300	
39	10470	8500	
40	10720	8700	

De oppervlakte van het schoolplein, het betegelde gedeelte is in de verordening onderwijshuisvesting genormeerd op maximaal 600m². Bij grotere scholen is deze bovengrens van 600m² echter niet realistisch. Uitgegaan kan worden van 3 m² per leerling. Bij 300 of meer leerlingen wordt het maximum op 900 m² gesteld. Dit geeft dan voor een 14-klassige school € 5,50 aan meerkosten per m².

4.5 Eerste Inrichting

Eerste inrichting voor onderwijsleerpakket en meubilair is een zelfstandige voorziening. Als sprake is van niet eerder bekostigde 1^e inrichting, bestaat aanspraak op vergoeding hiervan. Zoals eerder is opgemerkt zou de norm voor 1^e inrichting moeten worden aangepast in verband met de arbo-eisen die aan meubilair voor personeel gesteld worden. Dit is een verantwoordelijkheid van het schoolbestuur als werkgever. De normvergoeding voor 1^e inrichting meubilair houdt hier geen rekening mee. Vaste inrichtingselementen, zoals vloerbedekking, gordijnen, et cetera zijn wel inbegrepen in de nieuwbouwnorm.

4.6 Toeslagen bij vervangende nieuwbouw

Als er sprake is van vervangende nieuwbouw op dezelfde locatie wordt rekening gehouden met toeslagen voor het slopen van het gebouw en herstel van het terrein. Ook wordt bij vervangende huisvesting een vergoeding voor de verhuiskosten verstrekt.

a. Toeslag sloopkosten / herstel terrein

Voor sloopkosten is een financiële norm in de verordening opgenomen van € 50,36 per m². Voor sloop van tijdelijke huisvesting geldt een norm van € 34,56 per m². Daarbij is geen rekening gehouden met asbest. Als asbest wordt geconstateerd, komen de saneringskosten op basis van feitelijke kosten voor vergoeding in aanmerking.

b. Toeslag verhuiskosten

Uit ervaringscijfers blijkt dat rekening gehouden moet worden met een bedrag van € 880 per groep.

4.7 Renovatie bestaande schoolgebouwen

Van 1985 tot 1997 zat in het bekostigingsstelsel de voorziening 'algehele aanpassing', waarmee gebouwen aan de huidige eisen van de tijd konden worden aangepast. Met de decentralisatie van de huisvesting naar gemeenten in 1997 is deze voorziening niet onder één noemer in de verordening onderwijshuisvesting overgenomen. De onderdelen zijn over verschillende andere voorzieningen verdeeld: deels bij onderhoud en deels bij aanpassingen in verband met wet- en regelgeving.

Bij een gecombineerde uitvoering van voorzieningen zou weer teruggevallen kunnen worden op de oude rijksnorm. Deze bedroeg 1/3 van de nieuwbouwkosten. Als de m² voor onderwijskundige vernieuwingen verdisconteerd worden, komt het percentage uit op 30% van de nieuwbouwkosten. Met de vergoeding van 30% moet een gebouw naar het huidige niveau van wet- en regelgeving gebracht kunnen worden. Om ook aan de bovennormatieve voorzieningen te kunnen voldoen, kunnen de nieuwbouwkosten bepaald worden inclusief deze voorzieningen, door van het totaal 30% te nemen.

4.8 Eigen bijdrage schoolbesturen

In verband met het belang dat schoolbesturen hebben bij goede huisvesting, kan het redelijk zijn dat zij zelf bijdragen in de kosten van huisvestingsvoorzieningen. Bij (vervangende) nieuwbouw kan een schoolbestuur namelijk besparen op de exploitatie als gekozen wordt voor energiebesparende maatregelen, onderhoudsbeparende maatregelen, maar ook op voorzieningen die het schoonmaakonderhoud beperken, zoals bijvoorbeeld gladde muurafwerking en hangende toiletten. Ook kan bij vervangende nieuwbouw bespaard worden op schoolbestuurlijk onderhoud.

Verder dienen bij vervangende nieuwbouw de middelen voor groot (buiten) onderhoud die het schoolbestuur van het oude gebouw beschikbaar heeft, ingezet te worden voor die onderdelen die in de nieuwbouw nieuw gerealiseerd worden. Hierbij is het Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) richtinggevend en zijn de geplande investeringen tot drie jaar na de oplevering bepalend voor de eigen bijdrage.

In geval van renovatie gaat het vaak om een combinatie van gemeentelijk onderhoud, aanpassingen aan wet- en regelgeving en zo mogelijk aanpassingen aan andere onderwijskundige inzichten, maar ook om onderdelen die regulier voor rekening van het schoolbestuur komen, zoals schilderwerk, vervanging vloerbedekking e.d.

Uit dat oogpunt zouden de besturen onderling nadere afspraken kunnen maken dat een deel van deze kosten voor rekening van de schoolbesturen wordt genomen.

5

Slotwoord met aanbeveling

De opdracht van de projectgroep Actualisatie MJP is met oplevering van dit rapport voltooid. Het resultaat is een evenwichtige planning aan investeringen voor de komende zeven jaren.

De Projectgroep doet de nadrukkelijke aanbeveling het MJP jaarlijks te actualiseren op basis van de criteria, de beleidsagenda en noodzakelijke basisgegevens zoals leerlingenprognose, de onderhoudskwaliteit van de gebouwen en de schoolbestuurlijke prioriteiten.

Schematische weergave overzicht per regio

Overzicht regio 1

1A - Cluster West: Belcrum, Doornbos-Linie													
School	soort	Bouwjaar	Leeftijd	capaciteit in groepen		Behoefte in groepen		Tijdvak I : 2013-2014			Tijdvak II : 2015-2019		
				permanent	tijdelijk	minimaal	maximaal	Activiteit	cap	kw	Activiteit	cap	kw
Spoorzoeker	BaO	1981	31	8	0	12	13	Vervangende nieuwbouw + uitbreiding naar 13 lokalen					
St. Joseph	BaO	1921 (2009)	81 (3)	20	0	20	25					Uitbreiding met 2 lokalen (inclusief onderzoek naar gymcapaciteit)	
Liniedoorn	BaO	1963	49	11	0	6	8						
Okba Ibroe Nafi	BaO	1956	56	9	0	6	8	Haalbaarheidsonderzoek naar locatiekeuze vervangende nieuwbouw				initiatief, ontwerp en realisatie vervangende nieuwbouw	
Rudolf Steiner	BaO	1949 (2005)	63 (7)	16	0	10	11						
De Schalm Hooilaan	SO	1975 (2010)	37 (2)	6	4	10	10						
				70	4	64	75						

1B - Cluster Zuid: City, Valkenberg, Station, Brabantpark en Heusdenhout													
School	soort	Bouwjaar	Leeftijd	capaciteit in groepen		Behoefte in groepen		Tijdvak I : 2013-2014			Tijdvak II : 2015-2019		
				permanent	tijdelijk	minimaal	maximaal	Activiteit	cap	kw	Activiteit	cap	kw
Weilust	BaO	1970 (2011)	42 (1)	23	0	21	23						
Tweesprong	BaO	1990	22	9	2	9	11	Nieuwbouw met Fontein Zuid in Brede School Brabantpark: initiatief, ontwerp en start realisatie.				Vervolg realisatie en oplevering nieuwbouw Brede School Brabantpark	
Fontein Zuid Kangoeroestraat	Bao	1961	51	6	0	6	6	Nieuwbouw met Tweesprong in Brede School Brabantpark: initiatief, ontwerp en start realisatie.				Vervolg realisatie en oplevering nieuwbouw Brede School Brabantpark	
Fontein Zuid Heusdenhoutsestraat	Bao	1960	52	3	0	3	3						
Liduina Landheining	SO	1962 (83/09)	50 (29/3)	16	0	16	16	Verplaatsing naar locatie Kameelstraat. Locatie komt vrij door herschikking leerlingen.					
Liduina Wolvering (2x)	SO	1959	53	12	4	16	16	Haalbaarheidsonderzoek herschikking en vernieuwbouw				Initiatief, ontwerp en realisatie herschikking en vernieuwbouw	
De Leye Kameelstraat	SBO	1962 (1988)	50 (24)	13	0	13	13	Gebouw komt vrij door herschikking leerlingen					
De Leye Balmakersveld	SBO	1981	31	11	0	11	11						
De Schalm Brabantlaan	SO	1962 (99/04)	50 (13/8)	18	0	18	18						
				111	6	113	117						

Overzicht regio 2

2A - Cluster West: Biesdonk, Geeren-Zuid, Wisselaar, Krogten, Geeren-Noord, Waterdonken													
School	type	Bouwjaar	Leeftijd	capaciteit in groepen		Behoefte in groepen		Tijdvak I : 2013-2014			Tijdvak II : 2015-2019		
				permanent	tijdelijk	minimaal	maximaal	Activiteit	cap	kw	Activiteit	cap	kw
J.F. Kennedy hoofdgebouw	BaO	1968 (2010)	44 (2)	20	0	20	22	Aanpassing ivm vestiging hele school in dit gebouw					
J.F. Kennedy dislocatie	BaO	1965	47	6	0	0	0	Verplaatsing leerlingen naar hoofdgebouw					
Fontein Noord Calandstraat	BaO	1965	47	6	2	8	8	Initiatief, ontwerp en realisatie Brede School Geeren Zuid					
Wisselaar	BaO	1968	44	13	0	9	11	Initiatief en ontwerp vervangende nieuwbouw				realisatie nieuwbouw+ tijdelijk in dislocatie J.F. Kennedy	
Watervlinder bs Het Noorderlicht	BaO	2011	1	8	0	6	8						
Samenloop bs Het Noorderlicht	BaO	2011	1	8	0	5	5						
				61	2	48	54						

2B - Cluster Oost: Teteringen, Vuchtpolder, Waterdonken													
School	type	Bouwjaar	Leeftijd	capaciteit in groepen		Behoefte in groepen		Tijdvak I : 2013-2014			Tijdvak II : 2015-2019		
				permanent	tijdelijk	minimaal	maximaal	Activiteit	cap	kw	Activiteit	cap	kw
Algemeen								Onderzoek capaciteit versus behoefte Teteringen					
Helder Camara bs De Stee	BaO	2012	0	19	0	14	16						
Springplank bs De Mandt	BaO	2012	0	10	0	5	7						
Wegwijzer bs De Mandt	BaO	2012	0	11	0	9	11						
Nuts basisschool Teteringen	BaO	1971 (05/10)	41 (7/2)	4	2	5	10					Uitbreiding met 4 lokalen	
				44	2	33	44						

Overzicht regio 3

3A - Cluster Breda: Chasse, Sportpark, Zandberg, Blauwe Kei, Ypelaar, Overakker, Ginneken, Mastbos, Ruitersbos

School	type	Bouwjaar	Leeftijd	capaciteit in groepen		Behoefte in groepen		Tijdvak I : 2013-2014			Tijdvak II : 2015-2019			
				permanent	tijdelijk	minimaal	maximaal	Activiteit	cap	kw	Activiteit	cap	kw	
Jacinta	BaO	1950	62	17	0	14	15					Haalbaarheidsonderzoek icm Burchtgaarde		
Laurentius hoofdgebouw	BaO	1916 (1951/2000)	96 (61/12)	19	8	26	29	Uitbreiding met 2 lokalen				Renovatie		
Laurentius dislocaties	BaO	2003 (2005)	9 (7)	9	0	9	9	Vervanging noodlokalen door geplande nieuwbouw brede school Viandenlaan						
Dr. De Visser	BaO	1928 (1955)	84 (57)	11	2	14	16	Vervanging bestaande huisvesting (dislocatie) door geplande nieuwbouw Brede School Viandenlaan						
International School Breda	BaO	2011	1					Uitbreiding capaciteit? Permanente huisvesting?				Uitbreiding capaciteit? Permanente huisvesting?		
Burchtgaarde	SO	1974	48	12	0	8	9					Haalbaarheidsonderzoek icm Jacinta		
Zandberg	SO	1981 (98/04)	31 (14/8)	25	8	32	34	Voorbereidingskrediet				Vervanging 6 noodlokalen in multifunctioneel plein inclusief gymnastiekcapaciteit minus voorbereidingskrediet		
Dirk van Veen	SO	1954 (99/03)	58 (13/9)	13	0	14	15	Uitbreiding capaciteit ivm groei school met 4 lokalen + 1 speellokaal						
Open Luchtschool	SO	1970 (2009)	42 (3)	13	0	13	13							
Luiduina Rijnauwenstraat	SO	1970 (2009)	42 (3)	24	0	24	24							
Visio Galderseweg	SO	1987 (92/05)	25 (10/7)	14	0	14	14							
Driespan - Berkenhofcollege Galderseweg	SO	1981 (90/96)	31 (22/16)	16	5	21	21	Voorzieningen tijdelijke huisvesting + planvorming permanente huisvesting				Realisatie + ingebruikname permanente huisvesting		
Driespan - Brederocollege Jacob Catssingel	SO	1954	58	9	0	9	9							
Driespan - De Kei Poolseweg 190	SO	2010	2	8	0	8	8							
				190	23	206	216							

3B - Cluster Bavel: Bavel, Nieuw Wolfslaar

School	type	Bouwjaar	Leeftijd	capaciteit in groepen		Behoefte in groepen		Tijdvak I : 2013-2014			Tijdvak II : 2015-2019			
				permanent	tijdelijk	minimaal	maximaal	Activiteit	cap	kw	Activiteit	cap	kw	
Spindel	BaO	1979 (2008)	33 (4)	22	1	20	23	Haalbaarheidsonderzoek naar vervangende nieuwbouw + 1e fase				Realisatie 2e fase uitvoering resultaten haalbaarheidsonderzoek (=		
Toermalijn	BaO	1991 (2008)	21 (4)	16	3	15	17	uitvoering resultaten haalbaarheidsonderzoek (= vervanging tijdelijke huisvesting) + initiatief en ontwerp 2e fase (nieuwbouw Toermalijn).				nieuwbouw Toermalijn) + initiatief, ontwerp en realisatie 3e fase (vervangende bouw Spindel).		
				38	4	35	40							

Overzicht regio 4:

4A - Cluster Centrum: Fellenoord, Schorsmolen, Boeimeer, Haagpoort, Tuinzigt, Westerpark, Heilaar

School	type	Bouwjaar	Leeftijd	capaciteit in groepen		Behoefte in groepen		Tijdvak I : 2013-2014			Tijdvak II : 2015-2019			
				permanent	tijdelijk	minimaal	maximaal	Activiteit	cap	kw	Activiteit	cap	kw	
De Weerijds	BaO	1918	94	14	0	5	7	Onderzoek						
Boeimeer	BaO	2009	3	9	0	10	10							
Montessorischool	BaO	1959 (2001)	53 (11)	21	0	12	13	Onderzoek						
Petrus en Paulus	BaO	1956 (2004)	56 (8)	17	2	19	20	Vervanging 2 noodlokalen, ruimte kindcentrum, vervanging gymzaal inclusief voorbereidingskrediet						
Boomgaard	BaO	1993 (2000)	19 (12)	15	8	24	26	Onderzoek				Uitvoering resultaten onderzoek		
Hoofdgebouw+gymzaal+noodlokalen														
Boomgaard Schoolwoningen	BaO	1998	14	10	0	10	10							
Driespan - Brederocollege Brederostraat	SO	1959	53	13	0	13	13							
Driespan - Brederocollege Nansenweg	SO	2001	11	4	2	6	6							
Driespan - Singel A. van Bergenstraat	SO	1986	26	8	0	8	8							
Westerhage	SBO	1955 (1985)	57 (27)	16	0	16	16					Renovatie van het gebouw		
				127	12	123	129							

4B - Cluster West: Heuvel, Princenhage, Effen

School	type	Bouwjaar	Leeftijd	capaciteit in groepen		Behoefte in groepen		Tijdvak I : 2013-2014			Tijdvak II : 2015-2019			
				permanent	tijdelijk	minimaal	maximaal	Activiteit	cap	kw	Activiteit	cap	kw	
Keysersmolen bs Huis van de Heuvel	BaO	2012	0	11	0	7	12							
Piramide bs Huis van de Heuvel	BaO	2012	0	6	0	3	3							
De Eerste Rith	BaO	1976 (2011)	36 (1)	18	0	16	18							
Sinte Maerte	BaO	1980 (2010)	32 (2)	26	1	30	31	Uitbreiding 2 lokalen inclusief voorbereidingskrediet						
Basischool Effen	BaO	1921	91	4	0	4	4							
Spreekhoorn Dirk Hartogstraat	SO	1953 (1995)	59 (17)	23	0	23	23	Onderzoek naar effect van ontwikkelingen Passend Onderwijs met						
Spreekhoorn noodlokalen Jacob Edelstraat	SO	1990 (1996)	22 (16)	0	4	4	4	aandacht voor kwaliteit tijdelijke lokalen + regiospreiding						
				88	5	87	95							

Overzicht regio 5: Haagse Beemden

School	type	Bouwjaar	Leeftijd	capaciteit in groepen		Behoefte in groepen		Tijdvak I : 2013-2014			Tijdvak II : 2015-2019		
				permanent	tijdelijk	minimaal	maximaal	Activiteit	cap	kw	Activiteit	cap	kw
Algemeen								Onderzoek demografische ontwikkelingen Haagse Beemden					
Algemeen								Onderzoek naar rendabel maken bestaande leegstand					
De Vlier bs Olympia	BaO	1986 (2009)	26 (3)	4	0	2	2						
Hagehorst bs Olympia	BaO	1986 (2009)	26 (3)	9	0	7	8						
Hoogakker Wandelakker (hoofdgebouw)	BaO	1984	28	17	0	14	15						
HoogakkerBlokmoeren (schoolwoningen)	BaO	1994	18	10	0	10	10						
Werft	BaO	1982	30	18	0	11	12						
Kievitsloop	BaO	1992 (2007)	20 (5)	18	0	8	10						
Driezwing	BaO	2002	10	10	0	8	10						
Wildert	BaO	1989	23	11	0	9	10						
Burgst Groene Hil (hoofdgebouw)	BaO	1989 (2007)	23 (5)	14	0	12	15						
Burgst Moeraszegge (dependance)	BaO	2002	10	9	0	9	9						
Burgst Watermunt (schoolwoningen)	BaO	2004	8	6	0	6	6						
Rietvink	BaO	1988	24	8	0	4	5						
Driespan - Kristal Raaimoeren	SO	1981	31	9	0	9	9				Mogelijke herlocatie ism SBO agv Passend Onderwijs		
				143	0	109	121						

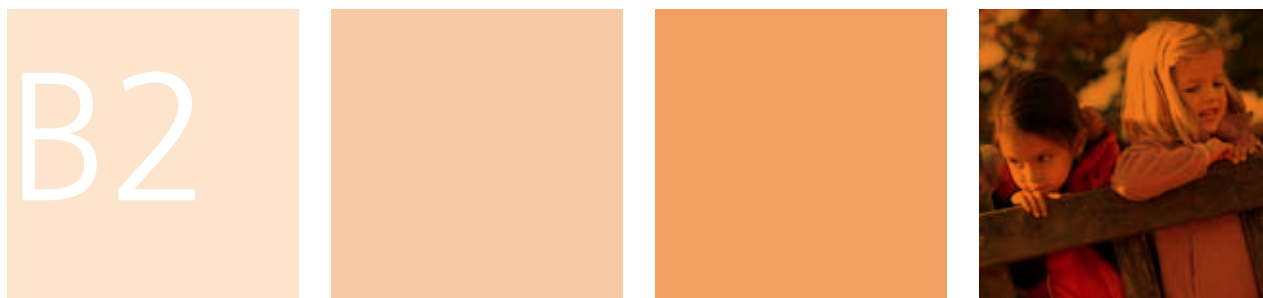
Overzicht regio 6: Prinsenbeek

School	type	Bouwjaar	Leeftijd	capaciteit in groepen		Behoefte in groepen		Tijdvak I : 2013-2014			Tijdvak II : 2015-2019		
				permanent	tijdelijk	minimaal	maximaal	Activiteit	cap	kw	Activiteit	cap	kw
Apollo bs Knipoog	BaO	2010	2	5	0	5	5						
Griffioen Hoofdgebouw+noodlokalen	BaO	1971 (1999)	41 (13)	24	2	21	24						
Griffioen schoolwoningen	BaO	2004 (2001)	8 (11)	6	0	6	6						
Griffioen dependance in bs Knipoog	BaO	2010	2	5	0	5	5						
Horizon	BaO	1922 (+div)	90 (+div)	14	1	13	14						
				54	3	50	54						

Overzicht regio 7: Ulvenhout

School	type	Bouwjaar	Leeftijd	capaciteit in groepen		Behoefte in groepen		Tijdvak I : 2013-2014			Tijdvak II : 2015-2019		
				permanent	tijdelijk	minimaal	maximaal	Activiteit	cap	kw	Activiteit	cap	kw
Klokkebei	BaO	1976 (2009)	36 (3)	12	1	12	13						
Rosmolen	BaO	1969 ('71/'89)	43 (41/23)	11	0	7	7						
				23	1	19	20						

Schematische weergave overzicht van investeringen

School	Regio	Tijdvak I : 2013-2014	Tijdvak II : 2015-2019	investering incl. bovennormatieve kosten		
		Activiteit	Activiteit	tijdvak I 2013	tijdvak I 2014	tijdvak II
Spoorzoeker	1A	Vervangende nieuwbouw + uitbreiding naar 13 lokalen				
St. Joseph	1A		Uitbreiding met 2 lokalen (inclusief onderzoek naar gymcapaciteit)			
Okba Ibnoe Nafi	1A	Haalbaarheidsonderzoek naar locatiekeuze vervangende nieuwbouw	initiatief, ontwerp en realisatie vervangende nieuwbouw			
				€ 3.152.444		€ 2.775.257
Tweesprong	1B	Nieuwbouw met Fontein Zuid in Brede School Brabantpark: initiatief, ontwerp en start realisatie.	Vervolg realisatie en oplevering nieuwbouw Brede School Brabantpark			
Fontein Zuid Kangoeroestraat	1B	Nieuwbouw met Tweesprong in Brede School Brabantpark: initiatief, ontwerp en start realisatie.	Vervolg realisatie en oplevering nieuwbouw Brede School Brabantpark			
Liduina Landheining	1B	Verplaatsing naar locatie Kameelstraat. Locatie komt vrij doorerschikking leerlingen				
Liduina Wolvering (2x)	1B	Haalbaarheidsonderzoek herschikking en vernieuwbouw	Initiatief, ontwerp en realisatie herschikking en vernieuwbouw			
				€ 1.439.080	€ 1.600.000	€ 6.909.191
J.F. Kennedy hoofdgebouw	2A	Aanpassing ivm vestiging hele school in dit gebouw				
J.F. Kennedy dislocatie	2A	Verplaatsing leerlingen naar hoofdgebouw				
De Fontein Noord Calandstraat	2A	Initiatief, ontwerp en realisatie Brede School Geeren Zuid				
Wisselaar	2A	Initiatief en ontwerp vervangende nieuwbouw	Realisatie nieuwbouw+ tijdelijk in dislocatie J.F. Kennedy			
				€ 616.720	€ 700.000	€ 2.047.666
Algemeen	2B	Onderzoek capaciteit versus behoefte Teteringen				
Nuts basisschool Teteringen	2B		Uitbreiding met 4 lokalen			
				€ 25.000		€ 946.109
Jacinta	3A		Haalbaarheidsonderzoek icm Burchtgaarde			
Laurentius hoofdgebouw	3A	Uitbreiding met 2 lokalen				
Laurentius hoofdgebouw	3A		Renovatie			
Laurentius dislocaties	3A	Vervanging noodlokalen door geplande nieuwbouw Brede School Viandenlaan				
Dr. de Visser	3A	Vervanging bestaande huisvesting (dislocatie) door geplande nieuwbouw Brede School Viandenlaan				
Burchtgaarde	3A		Haalbaarheidsonderzoek icm Jacinta			
Zandberg	3A	voorbereidingskrediet	Vervanging 6 noodlokalen in multifunctioneel plein inclusief gymnastiekcapaciteit minus voorbereidingskrediet			
Dirk van Veen	3A	Uitbreiding capaciteit ivm groei school met 4 lokalen + 1 speellokaal				
Driespan - Berkenhofcollege Galderseweg	3A	Voorzieningen tijdelijke huisvesting + planvorming permanente huisvesting	Realisatie + ingebruikname permanente huisvesting			
				€ 1.812.633	€ 516.720	€ 6.308.535
Spindel	3B	Haalbaarheidsonderzoek naar vervangende nieuwbouw + 1e fase	Realisatie 2e fase uitvoering resultaten haalbaarheidsonderzoek (= nieuwbouw Toermalijn) + initiatief, ontwerp en realisatie 3e fase (vervangende bouw Spindel).			
Toermalijn	3B	uitvoering resultaten haalbaarheidsonderzoek (= vervanging tijdelijke huisvesting) + initiatief en ontwerp 2e fase (nieuwbouw Toermalijn).				
				€ 1.500.000		€ 5.068.661

School	Regio	Tijdvak I : 2013-2014	Tijdvak II : 2015-2019	investering incl. bovennormatieve kosten		
		Activiteit	Activiteit	tijdvak I 2013	tijdvak I 2014	tijdvak II
Weerijis	4A	Onderzoek				
Montessorischool	4A	Onderzoek				
Petrus en Paulus	4A	Vervanging 2 noodlokalen, ruimte kindcentrum, vervanging gymzaal incl. voorbereidingskrediet				
Boomgaard Hoofdgebouw	4A	Onderzoek	Uitvoering resultaten onderzoek			
Boomgaard Schoolw.&noodlok.	4A					
Westerhage	4A		Renovatie van het gebouw			
				€ 125.000	€ 1.308.129	€ 3.007.352
Sinte Maerte	4b	Uitbreiding 2 lokalen incl. voorbereidingskrediet				
Spreekhoorn Dirk Hartogstraat	4B	Onderzoek naar effect van ontwikkelingen Passend Onderwijs met aandacht voor kwaliteit tijdelijke lokalen + regio spreiding				
Spreekhoorn Jacob Edelstraat	4B					
				€ 100.000	€ 399.067	
Algemeen	5	Onderzoek demografische ontwikkelingen Haagse Beemden				
Algemeen	5	Onderzoek naar rendabel maken bestaande leegstand				
Driespan - Kristal Raaimoeren	5		Mogelijke herlocatie ism SBO agv Passend Onderwijs			
				€ 50.000		
stelpost tijdelijke huisvesting		kosten voor tijdelijke huisvesting tijdens vernieuwbouw				
Stelpost specifieke bovennormatieve kosten		specifieke kosten afhankelijk van omstandigheden van het project (oa. Liftinstallatie bij verdiepingbouw)				
risicobudget Passend Onderwijs						
				€ 1.200.000	€ 500.000	€ 2.500.000
TOTAAL PER TIJDVAK				€ 10.020.877	€ 5.023.917	€ 29.562.770
TOTAAL 2 TIJDVAKKEN						€ 44.607.564

€ 15.044.793,39

Het Londo bekostigingsstelsel (1985) en de ontwikkeling daarvan

Startpunt 1985

In 1985 heeft de adviesgroep Londo (genoemd naar de voorzitter) een onderbouwing gemaakt van de bekostiging van het basisonderwijs. Deze onderbouwing is gedetailleerd van opzet. Er is goed uit af te leiden welke elementen meegenomen zijn in stichtingskosten voor een schoolgebouw en inrichting terrein.

De stichtingskosten bestaan uit de volgende aspecten:

- bouwkundige werken;
- kosten van installaties
  - waaronder veiligheidsinstallatie zoals inbraakinstallatie en ontruimingsinstallatie;
- kosten van vaste inrichting
  - waaronder pauzebel;
- terrein:
  - bestrating;
  - beplanting;
  - afrastering (1 m hoog voorzien van 2 draaihekken 3,1 en 1,9 breed);
  - rijwielberging, buitenberging, containerberging;
  - rijwielstandaards (24 stuks);
- terreininstallaties:
  - buitenriolering en drainage;
  - terreinleidingen voor water, gas, elektra en telecommunicatie;
  - terreininventaris (buitenverlichting, zandbak, speeltoestellen, vlaggenmast, brievenbus et cetera.);
- inrichtingskosten (aparte voorziening 1e inrichting);
- bijkomende kosten:
  - voorbereiding, ontwerp en uitvoering;
  - kunstopdracht (1 %);
  - heffingen (leges, precario en aansluitkosten nutsvoorzieningen);
  - verzekeringen tijdens de bouw;
  - aanloopkosten (schoonmaakkosten, verhuiskosten – bij vervangende huisvesting– , openingskosten, overdrachtskosten);
- risico en onvoorzien;
- toeslagen (in geval van toepassing, bovenop de stichtingskosten)
  - fundering;
  - sloopkosten, herstel terrein en verhuiskosten (bij vervangende huisvesting).

Zie bijlage 4 voor verdere onderbouwing van de kostenelementen.

Aanpassingen 1985 – 1996

In de periode dat het Rijk verantwoordelijk was voor de bekostiging, zijn er verschillende aanpassingen geweest in het programma van eisen voor nieuwbouw en uitbreiding. De financiële norm is hierop als volgt aangepast:

- 1988⁶ extra eisen isolatie (bestaande) schoolgebouwen;
- 1989⁷extra eisen beveiliging schoolgebouwen: beveiligde binnenberging; sensoren in de verkeersruimte e.d.;
- 1990element buitenzonwering wordt niet meer vergoed: -1% van stichtingskosten;
- 1994algemene herijking bedragen in verband met nieuwste eisen: + 5%;
- 1995aanpassing i.v.m. wijzigingen Rijksbouwbesluit: + 1%.

Aanpassingen vanaf 1997

Vanaf 1997 is de gemeente verantwoordelijk voor de onderwijshuisvesting. In de (model)verordening onderwijshuisvesting is de rijksregelgeving en de financiële normering één op één door de gemeenten overgenomen. Sindsdien zijn er de volgende aanpassingen geweest:

- 2003algemene aanpassingen bouwbesluit 2003;
- 2006beleidsregel technische kwaliteit: buitenzonwering, hekwerk, hang en sluitwerk politiekeurmerk (MARSH-eisen);
- 2006beleidsregel veiligheid en gezondheid (brandveiligheid, arbo, asbest en legionella);
- 2006beleidsregel functionele kwaliteit (okv: aanpassing m² vaste voet en m² per lokaal);
- 2006extra rijwielstandaards (oude norm 24 stuks; nieuwe norm 48 stuks);
- 2012specifieke aanpassingen bouwbesluit 2012 voor onderwijsgebouwen.

Ontwikkelingen leiden tot hogere kosten. Voor sommige onderdelen heeft dit geleid tot een hogere financiële norm, zoals een hogere vergoeding voor nieuwbouw en uitbreiding in verband met de functionele aanpassingen. Andere onderdelen zoals buitenzonwering en MARSH-eisen worden via een bovennormatieve vergoeding bekostigd. Voor de overige onderdelen, met name de extra eisen in het bouwbesluit, is onduidelijk of deze zijn verwerkt in de hogere norm. Voor zover het om algemene aanpassingen gaat, die dus zowel op woningen als utiliteitsbouw van toepassing is, zijn de aanpassingen verwerkt in de jaarlijkse indexering.

Indexering vanaf 1997

Zoals hierboven aangegeven worden de normvergoedingen jaarlijks geïndexeerd. De methodiek is dat de werkelijke index van het afgelopen jaar + de verwachte index van het komende jaar (o.b.v. de Macro Economische Verkenningen voor de Rijksbegroting) gelden voor de voorzieningen voor dat komende jaar. In het jaar erop wordt de verwachte index gecorrigeerd door de werkelijke index en vervolgens wordt de nieuwe verwachte index van het volgende begrotingsjaar toegepast. Hierdoor is het mogelijk dat een verhoging met een vertraging van een jaar pas zichtbaar wordt.

Volledigheidshalve is hieronder ook de indexering van onderhoudsvoorzieningen weergegeven en is het gemiddelde bepaald van de indexering over de jaren vanaf 1997.

Punt van aandacht is dat de indexering gebaseerd wordt op cijfers van woningbouw. Algemene aanpassingen die voor alle gebouwen gelden (aanpassingen bouwbesluit 2003), zijn verwerkt in de index; specifieke aanpassingen in eisen onderwijsgebouw (aanpassingen bouwbesluit 2012) zijn niet verwerkt in dit indexcijfer.

In de tabel is te zien dat er merendeels sprake is van prijsstijgingen, maar dat vanaf 2010 de prijzen gedaald zijn met bijna 10%.

6 Rond dit jaar hebben de gemeenten voor bestaande gebouwen een vergoeding gekregen om spouwmuurisolatie aan te brengen. Betreffende PvE bekostigingsstelsel basisonderwijs niet beschikbaar.

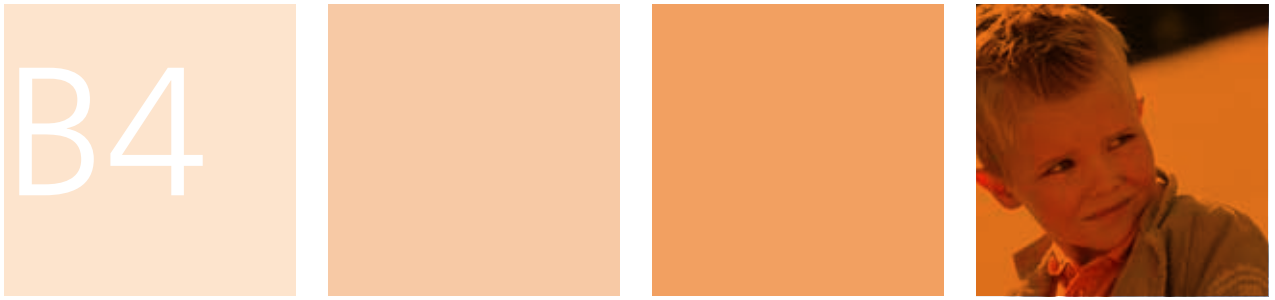
7 Rond dit jaar zijn inbraakinstallaties bekostigd door het Rijk.

onderhoud	p/jr	cum.
1996	1,0000	
1997	1,0074	
1998	1,0249	1,0325
1999	1,0172	1,0502
2000	1,0242	1,0757
2001	1,0429	1,1218
2002	1,0500	1,1779
2003	1,0205	1,2020
2004	1,0017	1,2041
2005	1,0207	1,2290
2006	1,0337	1,2704
2007	1,0059	1,2779
2008	1,0146	1,2966
2009	1,0447	1,3545
2010	0,9826	0,3310
2011	1,0262	1,3658
2012	1,0212	1,3948
2013	1,0330	1,4408
gemiddeld	1,0206	

nieuwbouw en uitbreiding onderwijskundige vernieuwing	p/jr	cum.
1996	1,0000	
1997	1,0025	
1998	1,0358	1,0384
1999	1,0305	1,0701
2000	1,0536	1,1274
2001	1,0661	1,2019
2002	1,1243	1,3513
2003	1,0240	1,3838
2004	1,0813	1,4963
2005	0,9618	1,4391
2006	1,0328	1,4863
2007	1,0246	1,5229
2008	1,0371	1,5794
2009	1,0686	1,6877
2010	0,0036	1,6938
2011	1,9344	1,5827
2012	1,9774	1,5469
2013	1,9900	1,5314
gemiddeld	1,0249	

Schematische weergave bovennormatieve kosten
8 klassige basisschool en 14 klassige basisschool

Normatieve kosten nieuwbouw basisschool voor 8 groepen (prijspeil 2013)

normatieve kosten				
	m ²	gr	per eenheid	totaal
bouwkosten	260	2		€ 706.693,79
vaste voet (incl. 2 groepen)	690	6	€ 138.258,77	€ 829.552,62
bedrag per groep	90			€ 109.779,60
speellokaal (incl. fundering)				
fundering 1-15 m				
vaste voet (incl. 2 groepen)	260	2		€ 9.949,44
bedrag per groep	690	6	€ 2.014,88	€ 12.089,28
Totaal	1130	8		€ 1.668.064,73
prijspeil 2013				€ 1.651.384,08
Bedrag per m²	1130			€ 1.461,40

+ 10%

Bovennormatieve bouwkosten				
zonwering zonbelaste zijde + elektrisch bedienbaar				€ 23,76
hekwerven van 1,80 m hoogte				€ 1,42
marsh-eisen (kosten boven standaardinstallatie)				€ 27,68
brandveiligheid				€ -
legionella				€ -
veiligheidsglas				pm
extra rijwielstandaards				€ 0,23
extra eisen bouwbesluit 2012 en frisse scholen Klasse B				€ 280,67
stedenbouwkundige eisen				pm
herplantplicht gekapte bomen				pm
realisatie parkeervoorzieningen				€ 42,74
gescheiden riolering vuil en regenwater				€ 12,47
Totaal bovennormatieve bouwkosten (prijspeil 2013)				€ 388,97

normatieve kosten en bovennormatieve kosten				€ 1.461,40
normatieve kosten en bovennormatieve kosten				€ 1.461,40
bovennormatieve kosten				€ 388,97
totaal exclusief btw-verhoging				€ 1.850,37

€ 1.607,54

liftinstallatie				
liftinstallatie prijspeil 2013				€ 107.883,94

grondkosten maatschappelijke bestemming nader te bepalen				
grondkosten				
kosten per m ²			€ 175,00 19% BTW	€ 208,25
inclusief btw verhoging				€ 211,75

toeslagen bij vervangende huisvesting				
sloopkosten en herstel terrein			per m ²	€ 49,53
sanering asbest bij sloop				pm
verhuiskosten			per groep	€ 878,79

renovatie (algehele aanpassing)				
30% van de nieuwbouwkosten				€ 495.415,22
30% van bovennormatieve kosten (incl. correctie naar 21%)	1130	€ 388,97	€ 116,69	€ 131.861,90
				€ 627.277,12

1e inrichting 1 groep				
normvergoeding olp 1 groep				€ 7.134,96
normvergoeding meubilair 1 groep				€ 6.745,64
totaal				€ 13.880,61

Normatieve kosten nieuwbouw basisschool voor 14 groepen (prijspeil 2013)

normatieve kosten				
	m ²	gr	per eenheid	totaal
bouwkosten	260	2		€ 706.693,79
vaste voet (incl. 2 groepen)	1380	12	€ 138.258,77	€ 1.659.105,24
bedrag per groep	180			€ 219.559,20
2 speellokalen (incl. fundering)				
fundering 1-15 m	260	2		€ 9.949,44
vaste voet (incl. 2 groepen)	1380	12	€ 2.014,88	€ 24.178,56
bedrag per groep				
Totaal	1910	14		€ 2.619.486,23
prijspeil 2013				€ 2.593.291,37
Bedrag per m²	1910			€ 1.357,74

+ 10%

Bovennormatieve bouwkosten				
zonwering zonbelaste zijde + elektrisch bedienbaar				€ 22,71
hekwerken van 1,80 m hoogte				€ 1,42
schoolplein maximeren op 900 m ²				€ 5,50
marsh-eisen (kosten boven standaardinstallatie)				€ 27,68
brandveiligheid				€ -
legionella				€ -
veiligheidsglas				pm
extra rijwielstandaards				€ 0,23
extra eisen bouwbesluit 2012 en frisse scholen Klasse B				€ 265,52
stedenbouwkundige eisen				pm
herplantplicht gekapte bomen				pm
realisatie parkeervoorzieningen				€ 42,74
gescheiden riolering vuil en regenwater				€ 10,69
Totaal bovennormatieve bouwkosten (prijspeil 2013)				€ 376,49

normatieve kosten en bovennormatieve kosten				€ 1.357,74
normatieve kosten en bovennormatieve kosten				€ 1.357,74
bovennormatieve kosten				€ 376,49
totaal exclusief btw-verhoging				€ 1.734,24

€ 1.493,52

liftinstallatie				
liftinstallatie prijspeil 2013				€ 107.883,94

grondkosten maatschappelijke bestemming nader te bepalen				
grondkosten				
kosten per m ²			€ 175,00 19% BTW	€ 208,25
inclusief btw verhoging				€ 211,75

toeslagen bij vervangende huisvesting per groep				
sloopkosten en herstel terrein			per m ²	€ 49,53
verhuiskosten			per groep	€ 878,79

renovatie (algehele aanpassing)				
30% van de nieuwbouwkosten				€ 777.987,41
30% van bovennormatieve kosten (incl. correctie naar 21%)	1910	€ 376,49	€ 112,95	€ 239.701,49
				€ 1017.688,90

1e inrichting 1 groep				
normvergoeding olp 1 groep				€ 7.134,96
normvergoeding meubilair 1 groep				€ 6.745,64
totaal				€ 13.880,61

